

cr | s s
cr * s s

Intervention program in nightlife,
leisure and socialization venues to raise awareness
and prevent GBV behaviours – including LGBTphobia –
linked to sexual violence and substance use

INFORME D'INVESTIGACIÓ CRISSCROSS

*Anàlisi de necessitats i bones pràctiques
en l'abordatge de la violència de gènere
en espais d'oci nocturn*

Gener, 2024

Aquesta publicació ha estat produïda per Kosmicare com a part del Consorci que implementa el projecte CRISSCROSS - Programa d'intervenció en espais d'oci nocturn i socialització per sensibilitzar i prevenir conductes de violència masculista -inclosa LGTBIfòbia- vinculades a la violència sexual i al consum de substàncies. Aquest informe de recerca s'ha elaborat en el marc de les activitats implementades al Paquet de Treball 2 (WP2): "Investigació participativa basada en les millors pràctiques i anàlisi de necessitats a nivell europeu" dirigida per Kosmicare.

Entitats sòcies

Associació Benestar i Desenvolupament - ABD (Barcelona, Espanya) – Coordinadora del projecte
Kosmicare (Porto, Portugal)
Universitat de Sevilla – USE (Sevilla, Espanya)
Fondazione ACRA (Milà, Itàlia)
Cooperativa Lotta Contro l'Emarginazione Cooperativa Sociale Onlus Societa
Cooperativa Sociale – LOTTA (Milà, Itàlia)
4motion - education for social change (Luxemburg)
Health Service Executive - HSE (Dublín, Irlanda)

Més informació disponible al lloc web:
CRISSCROSS ©, 2024

Autores de la publicació.

Cristiana Vale Pires
Helena Valente
Bruna Viàtic
Juana Castro

Equip CRISSCROSS

Lara Rot Pla, Mireia Munté Martín, Teresa Peset Segador, Irene Ruiz San Miguel, Ismael Fernández López, Jordi Navarro López, d'ABD
Michele Spreafico, Michele Curami, Alida La Paglia, Mattia Granetto, Lucia Maggioni, Greta Pellegrino, de ACRA
Cecilia Gaboardi, Rita Gallizzi, Tiziana Bianchini de COOPERATIVA LOTTA CONTRO L'EMARGINAZIONE
Virginia Sánchez Jiménez, Isabel María Herrera Sánchez, María Lluïsa Rodríguez De Arriba i Luisa Fernanda Herrera Solarte, de la Universitat de Sevilla
Alex Loverre, Sam Ferreira, Lynn Hautus, Carlos Paulos, Adriana Pinho de 4motion
María Otero Vázquez, Nicola Corrigan, Nicki Killeen, Ruth Armstrong de the HSE

Projecte gràfic: Chiara Birattari, SMARKETING

Disseny gràfic: Chiara Baggio, ACRA

Les autores expressen el seu agraïment a les entitats que van donar suport a la difusió, així com a totes les persones participants en els grups focals, entrevistes col·lectives i individuals, que han contribuït a través dels seus valuosos coneixements, experiències viscudes i prioritats, a una millor comprensió dels estereotips de gènere i la violència de gènere als entorns d'oci nocturn.

Format de cita recomanat: Pires, CV, Valente, H., Viatico, B., Castro, J. i l'equip CRISSCROSS (2023). Informe de recerca CRISSCROSS: Anàlisi de necessitats i bones pràctiques en l'abordatge de la violència de gènere en espais d'oci nocturn. Lliurable D2.1, Projecte CRISSCROSS.

Autora: cristiana.pires@kosmicare.org

Aquest informe va ser cofinançat pel programa CERV-2022-DAPHNE de la Unió Europea. El contingut d'aquest informe representa les opinions de les autores i és de la seva responsabilitat exclusiva. La Comissió Europea no accepta cap responsabilitat per l'ús que es pugui fer de la informació que conté.

TAULA DE CONTINGUT

Introducció

Metodologia

1) Anàlisi de Necessitats - Anàlisi qualitativa de gènere dels estereotips de gènere, la violència de gènere i l'assetjament en entorns d'oci nocturn

2) Bones Pràctiques Conjunes - Bones pràctiques i recomanacions per prevenir, detectar i respondre a la violència de gènere en entorns d'oci nocturn

Consideracions finals

Referències

ANNEXOS

- 1) Guió del grup focal
- 2) Perfil de les persones participants al grup focal i entrevistes
- 3) Categories i subcategories utilitzades a l'anàlisi qualitativa.
- 4) Identificació, categorització i avaluació de la qualitat de bones pràctiques seguint l'enfocament de l'EIIG per a la integració de la perspectiva de gènere.

INTRODUCCIÓ

L'objectiu general del projecte CRISSCROSS és combatre la violència de gènere (VG) als espais de socialització i lleure nocturn (d'ara endavant entorns d'oci nocturn) freqüentats per adolescents i joves a través del disseny, prova i avaluació de pilots innovadors basats en el model de la roda del canvi de comportament (Behaviour Change Wheel, en anglès).

L'objectiu principal del projecte és crear consciència, canviar actituds i prevenir la violència de gènere (inclosa la LGTBIfòbia) vinculada a la violència sexualitzada i al consum de drogues. El projecte està conformat per un consorci de 5 països europeus, i tindrà una implementació local a cadascun: Espanya, Itàlia, Portugal, Irlanda i Luxemburg. Aquest informe de recerca ha estat desenvolupat a l'àmbit del Paquet de Treball 2 (WP2): "Investigació participativa basada en les millors pràctiques i anàlisi de necessitats a nivell europeu", liderat per Kosmicare. Els objectius principals d'aquest paquet de treball són:

- Aprofundir en el coneixement de programes d'intervenció eficaços desenvolupats en l'àmbit europeu sobre prevenció de la violència de gènere (VG) en entorns d'oci nocturn adreçada a joves, amb el focus en la sexualitat i el consum de drogues.
- Entendre els estereotips de gènere centrals i els problemes identificats per joves entre 18 i 24 anys sobre la violència de gènere que existeix en espais d'oci nocturn, i quines solucions i missatges identifiquen per prevenir-la

Les dades presentades es basen en una investigació qualitativa que ha inclòs la implementació de grups focals, entrevistes col·lectives i individuals amb joves (dones cis, homes cis, persones trans i no binàries) i professionals a Porto, Barcelona, Milà, Luxemburg i Dublín. Les dades qualitatives han permès identificar els principals estereotips de gènere relacionats amb el consum de drogues, així com les percepcions i experiències de violència de gènere viscudes per part de joves en entorns d'oci nocturn (bars, discoteques, festivals de música i altres espais de lleure i socialització). Les entitats sòcies del projecte també han dut a terme una investigació documental en els idiomes dels seus països per donar suport a la identificació i categorització de bones pràctiques i recomanacions per promoure entorns d'oci nocturn més segurs i amb perspectiva de gènere. Per facilitar una lectura integral de tota la informació, l'informe de recerca es divideix en dues seccions principals:

- 1) **Avaluació de necessitats:** anàlisi qualitativa d'estereotips de gènere i experiències de violència de gènere en entorns d'oci nocturn.
- 2) **Bones pràctiques conjuntes:** bones pràctiques i recomanacions per prevenir, detectar i respondre a la violència de gènere en entorns d'oci nocturn

Les dades primàries presentades en aquest resultat es complementen amb una carpeta annexa disponible [AQUÍ](#) (tots els annexos estan en anglès).

Aquest informe de recerca recopila dades basades en evidència per informar el disseny d'activitats i intervencions de desenvolupament de capacitats destinades a prevenir, detectar i respondre al sexisme, la LGTBIfòbia i la violència de gènere en entorns d'oci nocturn.

METODOLOGIA

Tenint en compte l'objectiu general del projecte CRISSCROSS i els objectius del WP2, aquesta investigació va incloure dos estudis diferents que van utilitzar diferents metodologies per recopilar informació sobre els estereotips de gènere i la violència de gènere i l'assetjament i les bones pràctiques per informar la formació de professionals i la intervenció en entorns d'oci nocturn. Tot seguit, descrivim breument els mètodes utilitzats.

- **Estudi qualitatiu adreçat a joves [18-24] i professionals.**

L'estudi qualitatiu es va basar en la implementació de 4 grups focals als cinc països representats al consorci del projecte. Considerant que un dels objectius d'aquest estudi és informar el desenvolupament d'activitats de desenvolupament de capacitats i d'intervencions pilot, els grups focals van ser facilitats per investigadores de les cinc ciutats on s'implementaran les activitats: Porto, Barcelona, Milà, Luxemburg i Dublín. Pel que fa al disseny de l'estudi, decidim implementar un enfocament de gènere per identificar necessitats, experiències i prioritats específiques de gènere per abordar la intervenció pilot. En aquest sentit, organitzem tres grups focals amb joves (un amb dones cis, un amb homes cis i un altre amb persones trans i no binàries) al grup d'edat [18-24 anys]. La nostra estratègia de reclutament va implicar l'ús de les xarxes socials i el contacte amb espais juvenils i l'ús d'incentius [un bo per participant].

Algunes entitats sòcies van tenir dificultats per reclutar homes cis i persones trans i no binàries. Per aquest motiu, en alguns casos es van implementar entrevistes individuals i col·lectives (compostes per 2/3 participants) (veure distribució dels grups a l'[annex 2](#)). El consorci del projecte va dur a terme quinze grups focals, quatre entrevistes col·lectives i tres entrevistes individuals, amb la participació de 30 dones cis, 19 homes cis, 15 persones trans i no binàries i 38 professionals. El guió del grup focal es va dissenyar utilitzant tècniques d'elicitació (Barton, 2015), imatges, titulars de notícies i gràfics d'investigacions prèvies per estimular la discussió, analitzar-ne les representacions i estereotips i explorar-ne el coneixement tàcit sobre els temes en discussió (veure guió a l'[annex 1](#)). El grup focal amb professionals va ser facilitat mitjançant un guió amb deu preguntes relacionades amb els temes discutits als grups focals amb joves. La identificació de professionals participants es va basar en les experiències laborals i el context d'intervenció. Convidem a professionals que treballen amb joves (especialment entre 16 i 18 anys) en oci, temps lliure, reducció de danys i riscos, i/o prevenció i atenció a violències masclistes, i professionals de l'oci nocturn (veure el perfil de les persones participants a l'[annex 2](#)).

L'anàlisi de dades es va fer amb el suport del programari MAXQDA Analytics Pro 2022 (versió 22.8.0). En termes de l'estratègia d'anàlisi de dades, utilitzem un enfocament d'anàlisi de gènere on els temes principals es van desglossar per gènere (dones cis, persones trans i no binàries i homes cis) i perfil (adults joves i professionals) per identificar experiències i percepcions específiques de gènere, i prioritats (veure els temes, categories i subcategories utilitzades en l'anàlisi qualitativa a l'[annex 3](#)).

En aquest informe, ens dirigirem a les persones que van participar en els grups focals i entrevistes com “les entrevistades”, “les professionals” i/o “les participants”¹, identificant el grup de gènere (dones cis = CW; participants trans i no binàries = TNB; homes cis = CM) o perfil (professionals = PROF) quan sigui necessari per contextualitzar les dades. No s'ha fet una comparació per països, però es destaquen les experiències i les especificitats a nivell de país quan s'ha considerat apropiat.

Aquest estudi va ser aprovat pel Comitè d'Ètica de la Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació de la Universitat de Porto (referència d'aprovació d'ètica núm. 2023/06-08). A més, s'han seguit els principis ètics de No fer mal (*Do no harm ethics*, en l'anglès original) per minimitzar el possible dany relacionat amb aquesta investigació. Es va evitar l'ús de contingut hipersensible al grup focal i les entrevistes, es van proporcionar contactes per a persones que podrien sentir-se emocionalment provocades pel contingut que es va discutir, i s'ha evitat reproduir estereotips nocius sense context en l'elaboració d'aquest informe.

• Investigació documental

Aquest estudi s'ha basat en anàlisi de dades secundàries, i Kosmicare va definir prèviament la metodologia. Les entitats sòcies del projecte han identificat pràctiques en els seus idiomes (portuguès, espanyol, italià, anglès, luxemburguès, francès i alemany) utilitzant una combinació de paraules clau en 4 eixos principals: estereotips de gènere i entorns d'oci nocturn i consum d'alcohol i drogues i grup objectiu (joves). La cerca ha inclòs articles de recerca i literatura grisa

centrada en la discussió i l'avaluació de pràctiques, però també pràctiques reals (per exemple, projectes d'intervenció, protocols i campanyes). La cerca s'ha realitzat a bases de dades científiques (Web of Science, Scopus), Google i Google Scholar. Prèviament, les entitats sòcies van rebre orientació específica per a la identificació i la compilació de les pràctiques identificades. Kosmicare va preparar un full model, adaptat del manual de l'EIGE sobre enfocaments d'integració de gènere (2013) i les entitats sòcies van completar un full per pràctica. En total, s'han recollit 49 pràctiques. Tot i això, sis han estat excloses perquè se centraven principalment en intervencions en el camp de les drogues. Les pràctiques han estat avaluades seguint les recomanacions de l'EIGE (la taula amb les pràctiques està disponible a [l'annex 4](#)). A l'apartat 2 d'aquest informe de recerca expliquem la categorització i la valoració de les pràctiques.

La identificació de les bones pràctiques s'ha basat en la triangulació de l'anàlisi de dades primàries i secundàries. Específicament, s'han utilitzat les dades qualitatives dels grups focals, les entrevistes col·lectives i individuals i les bones pràctiques avaluades per identificar deu bones pràctiques i recomanacions d'implementació per informar el disseny d'activitats d'intervenció i desenvolupament de capacitats en entorns d'oci nocturn .

¹En aquest cas, el femení genèric s'utilitzarà per referir-se a totes les persones entrevistades. S'especificarà el gènere de la persona quan sigui rellevant.

1) Anàlisi de necessitats

Anàlisi qualitativa de gènere dels estereotips de gènere, la violència de gènere i l'assetjament sexual en entorns d'oci nocturn

A continuació, destaquem els principals resultats de l'anàlisi de gènere de les dades qualitatives recopilades. La presentació dels resultats es basa en les categories que han sorgit durant l'anàlisi del discurs ([annex 3](#)). La presentació dels resultats es divideix en dos temes principals:

- 1) Violència de gènere i assetjament sexual en entorns d'oci nocturn**
- 2) Estereotips de gènere relacionats amb consum de drogues en ambients d'oci nocturn**

En aquest informe presentem un resum de les principals troballes i, a causa de la complexitat de les dades i l'espai necessari per contextualitzar-les, s'ha optat per incloure-hi un nombre limitat de cites de participants. Per evitar un ús inadequat del material d'informació primari, l'informe complet d'anàlisi de gènere, amb totes les cites, és una producció privada que només s'ha compartit entre el consorci del projecte i la Comissió Europea. Es presentaran anàlisis del discurs específics com a articles de recerca científica per complementar les dades presentades en aquest informe.

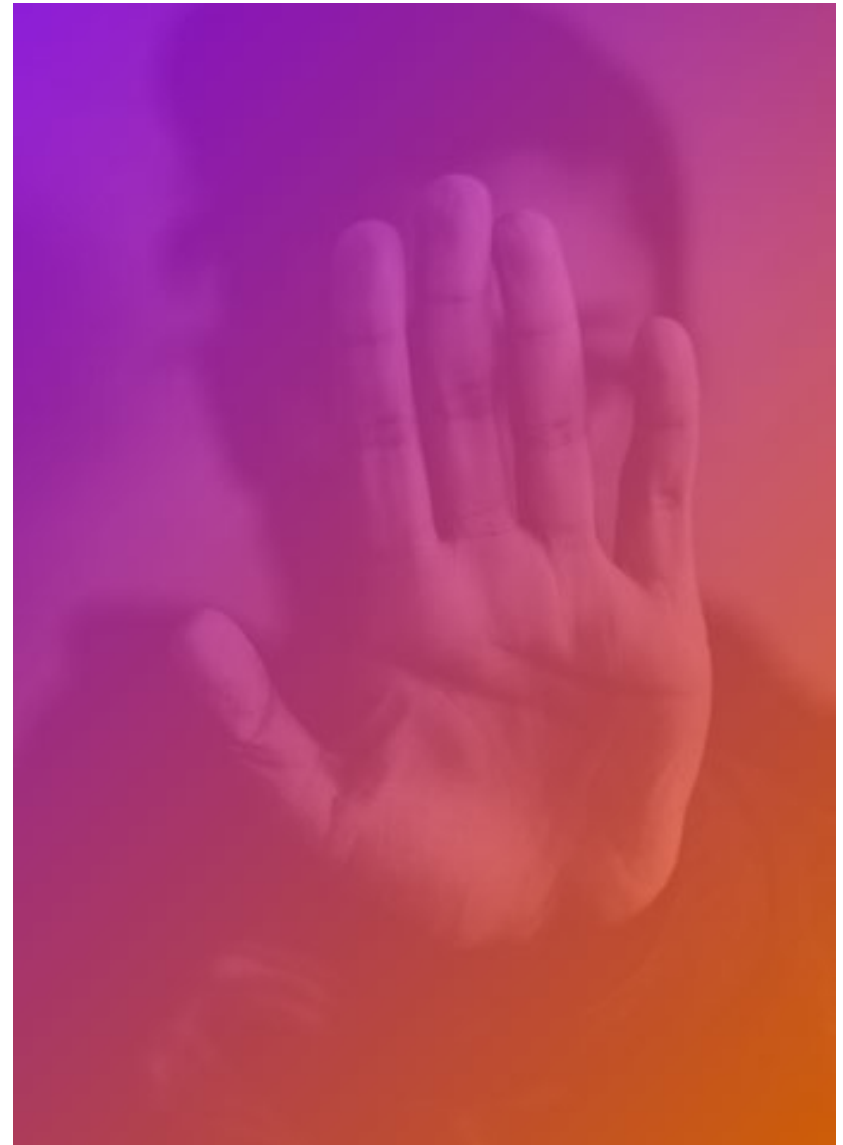
1.1) Violència de gènere i assetjament sexual en entorns d'oci nocturn

Per recopilar informació sobre la percepció i experiències de violència i assetjament de gènere a l'oci nocturn, es va demanar a les participants als diferents grups focals i entrevistes que comentessin i discutissin una imatge que il·lustrava una escena d'assetjament sexual en una discoteca (imatge 1 del guió, [annex 1](#)). Per recopilar informació sobre aquest tema, preguntem a les professionals del grup focal local: “Segons la vostra experiència, quines són les principals formes de violència de gènere que experimenten les joves quan surten de nit (per exemple, a bars, clubs, discoteques, festes, festivals)?”

L'anàlisi de contingut ha revelat sis temes principals que han sorgit en els discursos de joves i professionals:

- **La normalització de l'assetjament sexual**
- **Percepció/reacció davant de l'assetjament sexual i la violència de gènere**
- **Percepció de seguretat/inseguretat en sortir de nit**
- **La persona agressora en entorns d'oci nocturn**
- **Reconeixent la violència**

A continuació, presentem les principals troballes desglossades per grup: dones cis (CW), homes cis (CM), persones trans i no binàries (TNB) i professionals (PROF) i país (PT, SP, IT, LUX, IR).

1.1) La normalització de l'assetjament sexual

Aquest tema va estar particularment present i va ser àmpliament discutit entre les DONES CIS a tots els països. La majoria va compartir experiències personals d'assetjament sexual, i algunes van assenyalar la normalitat d'aquest fenomen i la sensació d'impunitat, ja que ningú no fa res per aturar-ho quan passa.

És una cosa tan comuna, estar caminant o a qualsevol lloc a la nit, i simplement sentir-me assetjada. (P5_CW_IR)

Les **PERSONES TRANS i NO BINÀRIES** participants de tots els països també van revelar les seves experiències d'assetjament sexual i LGBTIfòbic quan surten a la nit, principalment quan expressen públicament la seva identitat de gènere (particularment quan tenen una expressió de gènere femenina). Diversos participants van coincidir que l'assetjament sexual és transversal i que també emergeix en entorns LGTBI+ d'oci nocturn que, inicialment, existeixen amb la finalitat de suposar espais més segurs.

Per mi depèn molt de com em presento, com em vesteixo o quines parts del meu cos mostro, sí? O sigui, (...) quan mostro la part de la meua panxa, aleshores sento més mirades sobre mi que si no... que quan estic més tapada (...) (P2_TNB_SP)

En referir-se a l'assetjament sexual, els HOMES CIS van afirmar que està generalitzat pel que han escoltat del seu entorn d'amigues o de dones properes. Tot i això, alguns van compartir experiències

d'assetjament pròpies o d'amics en entorns d'oci nocturn (en la majoria dels casos, per part d'altres homes de més edat). Tenint com a referència les seves experiències personals i professionals, les PROFESSIONALS dels diferents països que van participar en aquest estudi van considerar que l'assetjament sexual és molt prevalent i està normalitzat als entorns d'oci nocturn, afectant desproporcionadament les dones, i perpetrat majoritàriament per homes.

1.2) Percepció/experiència de violència de gènere i/o d'assetjament sexual en entorns d'oci nocturn

Quan se'ls va preguntar sobre la imatge 1 ([annex 1](#)), la majoria de les DONES CIS van descriure l'escena des de la perspectiva de les persones que estaven sent assetjades i van descriure l'impacte d'aquest comportament invasiu, particularment el sentiment de vulnerabilitat, por i amenaça que senten. Algunes participants van relacionar les "mans a l'ombra" de la imatge amb les mirades assetjadores que experimenten quan surten de nit.

Sí, com si no pogués concentrar-se en divertir-se, sinó més en les mirades dels altres, és a dir, més en allò que pugui passar que en divertir-se i deixar-se portar, sense importar el judici o la possible violència, assetjament que pugui succeir... (P3_CW_IT)

Les participants **TRANS i NO BINÀRIES**, igual que les dones cis, també van considerar que l'escena expressava por i vulnerabilitat i van relacionar les mans a l'ombra amb mirades assetjadores.

Alguns participants van assenyalar com una amenaça la curiositat i el creixent interès de persones que no són de la comunitat LGTBI+ en els seus espais segurs.

Tinc diverses interpretacions de les mans, basades en diferents experiències que vaig tenir. Poden ser simultàniament les mans de persones fora d'aquell espai que senten que perquè és diferent, perquè és nou, aquesta novetat, que se senten a gust de veure, de tocar, com si fos una experiència en un museu. Alguna cosa com això. Però també es pot veure des de l'altra banda, que és, sovint en espais alternatius i espais queer, les mateixes persones dins d'aquest espai senten que, pel fet que normalment estan desinhibides dels prejudicis de què són víctimes, senten, al menys alhora, que el seu espai personal es va ampliant, de vegades fins i tot fins a l'espai personal dels altres. El que potser no sempre és el mateix, comencen a envair l'espai d'altres persones. (P2_TNB_PT)

A diferència d'altres grups, no tots els HOMES CIS van identificar immediatament l'assetjament sexual a la imatge, sinó que el van descriure com un entorn sexualitzat. Altres homes participants van reconèixer l'assetjament, però el van relacionar amb les experiències d'amigues cis o queer, mentre que pocs homes participants van compartir les seves experiències d'assetjament sexual en sortir a la nit.

Sí (pausa), a mi m'inspira certa sensació de joc, una mena de diversió, un alliberament de la libido interna, hum, o sigui, en fi, em recorda l'antiguitat grega... no sé, certs rituals bàquics, una mica de bacanal. Precisament, el vermell és el color símbol de la passió. (P3_CM_IT)

El grup de PROFESSIONALS va complementar aquesta informació amb les experiències d'intervenció. Van ressaltar que, segons la seva

experiència, la majoria de les persones que pateixen violència i assetjament sexual són dones cis i persones LGTBI, però que hi ha diferències, sent l'últim grup més exposat a l'assetjament LGTBIfòbic. Les professionals van aportar una perspectiva més complexa i matisada sobre la violència de gènere als entorns d'oci nocturn. Van compartir diferents situacions de violència de gènere com la violència sexualitzada, la violència en relacions sexoafectives en entorns de consum d'alcohol i drogues, l'ús de tecnologies de la informació i la comunicació en el context de la perpetració, l'autoestigma i la culpabilitat de les persones que han viscut violència, i van aprofundir també en els contextos de victimització. Segurament, aquesta complexitat sorgeix de les pràctiques professionals, on solen intervenir amb persones que han viscut diferents tipus de violència de gènere, mentre que les persones joves que van participar als grups focals es van referir principalment a l'assetjament sexual. Hi va haver algunes diferències entre els països, relacionades amb les seves experiències treballant en models d'intervenció específics en els seus contextos (per exemple, el cas de Punts Lila a Espanya o una línia telefònica d'ajuda per a persones que han patit violència de gènere a Irlanda). També es va demanar al grup de PROFESSIONALS que fessin referència a situacions concretes de violència detectades entre menors de 18 anys per complementar la informació recollida amb l'experiència dels joves. En general, les professionals van considerar que la violència entre els joves tendeix a expressar-se principalment verbalment i a

través de formes específiques d'assetjament sexual, bullying i humiliació social, de vegades intervingudes per l'ús de tecnologies de la informació i la comunicació (ciberviolència). La violència en el context de relacions afectives o de parella també va ser esmentada.

És important afegir que les participants que treballen en ambients d'oci nocturn (algunes participant com a joves i d'altres com a professionals) també van compartir situacions específiques d'assetjament sexual que van viure en l'àmbit de les seves activitats professionals. Van destacar que els esforços de prevenció han d'incloure també el personal que treballa en aquest context.

1.3) Percepció de seguretat/inseguretat en sortir de nit

Aquest tema es va discutir més en profunditat després de compartir la imatge 2 ([annex 1](#)) utilitzada al guió del grup focal. Aquesta imatge és un gràfic elaborat a l'àmbit del projecte Sexism Free Night, que reporta diferències de gènere en la percepció de seguretat i inseguretat en sortir de nit. A partir de l'anàlisi de contingut, identifiquem tres temes principals, ressaltats a continuació, relacionats amb la percepció de seguretat/inseguretat, i hi trobem diferències de gènere rellevants en alguns.

- **Por de sortir de nit.**

Troblem diferències de gènere en l'experiència de la por en entorns nocturns. A tots els grups focals i entrevistes, hi va haver consens que

la percepció d'inseguretat i el tipus de violència temuda difereixen segons la identitat de gènere. Això va ser particularment revelador entre les persones trans i no binàries, que van connectar la seva sensació de seguretat amb la manera com expressaven la seva identitat de gènere, sentint-se menys segures si expressen feminitat.

Les **DONES CIS** van informar específicament la por de patir violència sexual o altres formes de violència de gènere. En contrast, les persones **TRANS I NO BINÀRIES** van informar principalment tenir por de patir violència física i humiliació social quan la seva expressió de gènere – particularment la roba i el maquillatge – era més femenina (això també va ser esmentat per homes homosexuals que van participar a les entrevistes). Els **HOMES CIS** van informar que tenen por de rebre una agressió física i que els roben. Als grups focals a Itàlia, les persones participants (particularment del grup d'homes cis i de persones trans i no binàries) van dir que també temen la policia quan surten de nit.

Crec que és realment complicat veure'l de la manera més objectiva possible, perquè l'amenaça cap als homes cis a l'oci nocturn és, crec, una mica diferent de l'amenaça cap a les dones cis. I jo diria que sentir-se insegur, des del nostre punt de vista, es tracta més que ens toquin o que ens vegin com febles o que ens diguin, depenent de com ens vestim, "ah val, ho estàs buscant i bla, bla, bla", de manera que no estic res d'acord. Amb els homes, l'amenaça és més... si algú està borratxo... sí, podrien ficar-se en una baralla o alguna cosa així. I crec que socialment (...) els homes són menys capaços o se senten menys còmodes d'admetre "em sento insegur". (P6_CW_LUX).

Des del moment en què prenc de la mà al meu xicot i passo per una zona on hi ha gent que no és del col·lectiu [LGTBI+], comença a fer una mica de por. Ja tens les mirades. I després, això és només prendre'ns de la mà, imagina't quan de vegades decideixo vestir-me amb roba que no es considera masculina. (P1_TNB_PT)

- **Socialització de gènere i internalització de la por**

En discutir la percepció de seguretat/inseguretat en entorns d'oci nocturn, les **DONES CIS** i les persones **TRANS i NO BINÀRIES** van expressar que, per la seva identitat/atribució de gènere, van internalitzar la possibilitat de ser víctimes de violència de gènere en aquests espais, influenciats per discursos provinents d'agents de socialització com ara la família i els mitjans de comunicació. Tot i que cap persona d'aquests grups no va compartir experiències difícils, van indicar que l'exposició sistemàtica i constant a relats de violència va contribuir a la internalització d'aquesta por, generant una sensació d'inseguretat en certs contextos (sobretot en espais públics i als voltants dels locals).

(...) però aquesta por també se'ns va acumulant a nosaltres, no? Potser al principi no sentis cap por, però la gent al teu voltant comença: i si això passa...? I si el que sigui... i finalment acabes sentint por, no? Al final algú del teu voltant ha patit una agressió o s'ha sentit insegura (...) o alguna cosa així, això també t'ho traslladen, i vulguis o no, ho acabes internalitzant, no? (P4_CW_SP)

- **Conductes protectores**

Per bregar amb la por i la percepció d'inseguretat durant la nit, diverses participants, particularment **DONES CIS** i persones **TRANS i NO BINÀRIES**, van informar sobre algunes de les estratègies de protecció que utilitzen per evitar la violència i l'assetjament. A tots els grups focals i entrevistes, la majoria de les referències a estratègies de protecció es van centrar en la mobilitat a l'espai públic o en transport públic en horari nocturn, abans i després d'arribar a un local o un esdeveniment, demostrant que, a general, la seva percepció de por i inseguretat és molt elevada en espais que no estan concorreguts. Les **PROFESSIONALS** van confirmar que les dones cis i les persones trans i no binàries refereixen de manera desproporcionada sentir por quan surten a la nit.

Almenys, des de la meua experiència personal, sempre que surto de nit, més quan arribo a casa, que és el moment en què estic sola, surto corrent del cotxe a casa. Sempre està aquesta inseguretat de... és de nit, és molt tard... algú és al carrer... hum... crec que és normal o normatiu que els homes en aquest cas sentin menys inseguretat, si estan sols perquè... si veus les notícies, existeix gairebé una concepció social que els homes no corren tant de risc de ser abordats o d'estar en perill. Per tant, potser això també contribueix a la sensació de seguretat. (P1_CW_PT)

Algunes participants van expressar que la por estava relacionada amb les notícies i amb històries que havien escoltat de les seves famílies (principalment pares i mares) i en grups d'iguals (entorn d'amistat). Les seves estratègies protectores es traspassen de vegades als companys

o companyes, encara que de vegades no experimentin els mateixos nivells de por o de percepció d'inseguretat. Alguns **HOMES CIS** participants es van referir a ells mateixos com a “protectors” o fins i tot “salvadors” en algunes situacions, tot i reconèixer que això podria ser insegur o tens per ells.

Si també fóssim una mica més valents i diguéssim coses com que ella, o nosaltres dos, o el que sigui, com “ho sento, [ella] està incòmoda, pots ballar més lluny?” però també ((rialles)), vull dir, per descomptat, això és una cosa que crec que seria millor. Però també crec que el que seria millor per a tu pot ser molest per a l'altra persona, però també tinc la sensació que podria generar més problemes, és a dir, també hem d'anar al que és segur, no?, actuar innocentment i... (E1_SP)

Finalment, més enllà de les estratègies de protecció individuals i grupals específiques, hi va haver consens entre les joves entrevistades que els espais amigables i inclusius adreçats a persones queer/LGBTI+ són més segurs que els llocs heteronormatius convencionals. En aquest sentit, als grups focals amb professionals, particularment a Portugal i Irlanda, es va assenyalar que la turisticació de l'oci nocturn i l'hostilitat del personal de seguretat són elements que contribueixen a augmentar la percepció d'inseguretat en aquests espais, particularment entre dones cis i persones del col·lectiu LGTBI+/ queer. La manca de locals i llocs per organitzar festes LGTBI va ser especialment esmentada per professionals de Luxemburg i Dublín.

²Als grups focals duts a terme a Barcelona es va utilitzar un fragment de [vídeo](#) d'un programa de televisió per abordar aquest tema.

1.4) La persona agressora en entorns de lleure nocturn

Per explorar les representacions de “qui agredeix en ambients nocturns” entre les persones joves que van participar als grups focals i entrevistes, es van utilitzar dos continguts: un gràfic de l'informe de recerca del projecte Sexism Free Night, on destaca el titular “La majoria de les persones que van reportar haver experimentat alguna forma de violència sexualitzada [en entorns de lleure nocturn] van afirmar que aquesta va ser perpetrada per un home cis” (imatge 3, [annex 1](#)) i un titular de premsa que diu “Culpar els immigrants de les violacions als festivals suecs no només està malament, sinó que és perillós” (imatge 4, [annex 1](#))². Considerant que, en general, les entrevistades s'autodenominaven feministes i d'esquerra i demostraven alts nivells d'intel·lectualització i consciència sobre el sexisme, la violència de gènere i l'assetjament sexual, les discussions centrades en l'agressor van posar de relleu les dimensions estructurals culturals i socials que perpetuen les asimetries de gènere. Tot i això, en analitzar els seus discursos, va ser possible identificar representacions més subtils i estereotips internalitzats relacionats amb el perfil de la persona agressora. A continuació, categoritzem i descrivim les principals troballes respecte dels estereotips i representacions al voltant de la identitat de qui comet principalment les agressions.

- **Qui és la persona agressora?**

En termes generals, totes les persones participants van estar d'acord que la seva percepció d'un potencial agressor en entorns nocturns és un home cisheterosexual. Es van fer mencions sobre l'edat, identificant l'agressor com un home gran, però també van assenyalar que en entorns on es consumeix alcohol i drogues podrien ser més joves. Es va plantejar la possibilitat que els agressors actuessin, en general, sota els efectes de l'alcohol, ja que, segons les persones participants, això tendeix a augmentar-ne l'agressivitat. També es va indicar que aquesta potencialitat de ser agressor s'incrementa especialment quan estan en grup amb altres homes. En certs casos, van expressar que senten més por quan la persona encaixa amb la imatge idealitzada de l'agressor (per exemple, algú desconegut o gran).

Jo els descriuria com a normals. Solen ser persones normals. Tampoc és com caure en la mentalitat de l'agressor, que és un sòrdid o una persona gran, no? Són gent normal. Poden ser joves..., si això és una festa de joves, també poden ser joves i què... (1) Crec que, en aquests ambients, bé, la cosa està en l'ambient rave, jeje, tendeix a ser, sí, són persones que tendeixen a estar una mica més borratxes i potser és una cosa que no farien estant sobris, però acaben fent-ho. Però bé, això no ho justifica, però la meva experiència amb la beguda ho diu. (E2_SP)

Les persones **TRANS i NO BINÀRIES** van assenyalar que l'assetjament sexual en entorns queer i LGTBI+ podria estar relacionat amb la socialització de la masculinitat dels assetjadors, i també que és més

visible a les festes que tenen un enfocament positiu cap a la sexualitat³.

(...) malgrat ser un espai queer, la gent de vegades oblida que els altres que hi són, a la vora, no van donar el seu consentiment perquè es doni aquesta intimitat física, cosa que passa moltes vegades. Encara que diàriament les persones de la comunitat LGBTI+ tenim, diria jo, majors nivells de coneixement sobre els problemes socials, simplement per la posició en què ens trobem. No obstant això, arribes a una festa i pot haver-hi moltes persones que, per complet, o descuiden aquests temes, o hmm, o simplement no recorden o no senten que aplica a aquest lloc específic. Per això moltes vegades trenquen aquests límits que les persones poden tenir. Només perquè una persona estigui celebrant no vol dir que altres tinguin dret a tocar-la, ni res per l'estil. (P1_TNB_PT)

- **Relació amb l'agressor**

Quan se'ls va preguntar per la relació amb l'agressor, les persones participants de l'estudi van descriure la relació amb l'agressor de manera diferent. Al grup focal amb dones cis a Porto hi va haver una discussió interessant on, tot i que tendien a identificar l'agressor com una persona desconeguda o estranya, també van assumir que podria ser un amic borratxo o drogat que, en conseqüència, estigués més desinhibit. Altres participants, particularment del grup focal amb persones trans i no binàries a Espanya, van identificar els seus assetjadors com algú del grup d'amics.

³De l'anglès sex-positive parties.

- **Justificació del comportament de l'agressor**

Durant les discussions, alguns arguments estereotipats van tendir d'alguna manera a justificar o comprendre el comportament de l'agressor. Tenint en compte l'alt nivell de consciència de les persones participants, aquests arguments van ser molt subtils i circumscrits, però tot i així són rellevants per ressaltar tenint en compte els objectius d'aquesta investigació. Hi va haver algunes referències a la suposada hipersensibilitat biològica dels homes a la violència, a la seva manca de comprensió de reciprocitat mutualitat sexual i/o a la resistència sexual, i a la seva manca de consciència derivada dels seus processos de socialització de gènere i de la performativitat de la masculinitat hegemònica.

Sí, crec que algunes violacions, per part de l'agressor, no ho són: ell és conscient que comet una violació i potser ha mal interpretat els senyals i ha pensat que no era un no, era un sí. I si hagués interpretat correctament els senyals, no hauria fet res. Després n'hi ha molts altres que en són conscients. (P5_CW_SP)

- **(Des)identificació amb l'agressor**

Tot i que totes les persones participants van considerar que l'assetjament sexual era molt freqüent en els ambients d'oci nocturn, i alguns fins i tot van compartir històries personals, ningú no es va identificar com a persona agressora. Tot i això, en una de les entrevistes col·lectives amb homes cis a Portugal, dos dels participants van compartir algunes experiències passades assumint que tot i que no tenien intenció o no eren conscients de l'impacte dels seus

comportaments, sentien que podien haver tingut un impacte en les altres persones.

No sento que els homes cisgènere em representin. Soc part d'aquest grup i no sento que em representin. Crec que és força trist, aquí està, els percentatges són molt alts, i jo estava pensant (...) Aquí tens, potser fins i tot jo ho he fet... He practicat cert assetjament. Estava recordant una experiència que va ser una mica divertida, però després ho vaig pensar molt. Que vaig estar a NOM DE L'ESDEVENIMENT i vaig prendre MDMA i vaig ser tot abraçades, petons, etc., molts petons amb els meus amics. I passa una noia amb begudes que diu "besa'm". I jo vaig dir: "Sí! Et beso! I ella estava molt [expressió de sorpresa]... I només després em vaig adonar del que estava fent. I aquí està, potser ella va sentir... Per la meva banda, assetjament - no era la intenció - però va ser quan realment em vaig adonar de com estan les coses i... no ho sé. (P3_CM2_PT)

- **"Racialització del sexisme"**

Quan es va parlar de l'estatus de ciutadania de l'agressor, provocat pel titular de la notícia presentat a la imatge 4 ([annex 1](#)), la majoria de les persones participants va considerar que està malament culpar les persones immigrants per les agressions sexuals que poden ocórrer en un ambient festiu o d'oci nocturn. El títol d'aquesta subcategoria es va basar en les crítiques que van sorgir als grups focals a Itàlia, on les persones participants van parlar sobre una situació local de violència sexualitzada on els mitjans van utilitzar aquesta expressió per culpar persones immigrants pel succés.

Va ser interessant observar que, en tots els grups focals, l'arquetip de migrant que va sorgir va ser una persona que representava un grup

migratori del sud global i de països i geografies coneguts per la manca de polítiques d'igualtat de gènere. Seguint els principis ètics de No fer mal, no repliquem els noms d'aquests països i identitats ètniques per minimitzar la possibilitat de reproduir estereotips nocius. No obstant això, val la pena afegir que poques vegades es percebia la persona com una persona blanca del nord global.

Algunes entrevistades van destacar que, en tractar el perpetrador de violència sexual com a "un altre", es produeix un distanciament cultural d'aquest tipus de delictes i una penalització addicional i exclusió de les persones migrants, cosa que beneficia agendes polítiques d'extrema dreta. Tot i la discussió polititzada i racional, algunes participants també van assumir part del seu racisme internalitzat, expressant que poden sentir-se més incòmodes o insegures quan la persona que reconeixen com a possible agressora és una persona immigrant.

Hum, però, per exemple, crec que si és un noi del Regne Unit el que em mira, la primera vegada pensaré que és normal, però potser si fos una IDENTITAT ÈTNICA, potser el meu primer pensament seria: "Per què mira?". (P3_CW_PT)

Finalment, en analitzar el contingut dels grups focals amb **PROFESSIONALS**, vam obtenir una descripció més complexa i matisada del perfil de persona agressora. La informació compartida es va fonamentar en les seves experiències de suport a persones que han patit violència de gènere, intervenció amb persones que consumeixen drogues i joves, o treball en entorns nocturns. Per aquesta raó, la seva

caracterització tendeix a basar-se en casos reals observats o recolzats en l'àmbit de les activitats professionals.

Al començament del debat, les persones participants dels diferents grups focals van demostrar el seu escepticisme cap a la pertinència d'elaborar un perfil d'agressor (particularment al grup focal amb professionals a Luxemburg i Milà). Algunes persones van considerar que podria resultar problemàtic descriure o atribuir característiques a l'agressor perquè podria existir el risc de convertir alguna cosa culturalment estructural en atributs individuals. En aquesta discussió, van tendir a atribuir les conductes agressores a processos de socialització de gènere, però també a la sensació d'impunitat d'aquestes conductes en entorns d'oci nocturn i al paper del consum d'alcohol i drogues per facilitar l'agressivitat de gènere.

Després del primer moment, les participants del grup de professionals van començar a elaborar i atribuir algunes característiques a la persona agressora, tenint com a referència les seues experiències professionals. De manera similar al compartit en els grups de joves, al grup de professionals es va considerar que la violència de gènere és exercida principalment per homes cis. Tot i això, en comparació amb les percepcions de les joves, hi va haver algunes diferències en el perfil de l'agressor. Ho van identificar com a nacional o turista de països europeus (particularment del nord d'Europa). Les professionals també van considerar que l'agressor normalment no és algú completament desconegut per a la víctima, sinó algú que la persona victimitzada

coneix o en qui confia. Les professionals de tots els grups focals van identificar la violència el context de relacions sexoafectives i els desequilibris de poder en les relacions de parella com una cosa que també preval als entorns d'oci nocturn i que s'hauria de considerar en la intervenció.

Aleshores, partint una mica, una vegada més de la meva experiència d'intervenció (...), la majoria dels agressors [de violència sexualitzada] són homes cis portuguesos. De vegades elles [les víctimes] no coneixen la persona de primeres, però la coneixen la mateixa nit en un bar, una discoteca, però ells [els agressors] transmeten al principi una certa, certa confiança aquí, al llarg. tota la nit, no? durant tot el temps que estan junts a la discoteca, i després això acaba escalant cap al final de la nit, quan, per exemple, se les volen emportar a casa, o volen tenir sexe amb ella, i ella acaba dient que no. O, sovint en aquest cas, també adulterant les begudes. També hem tingut alguns casos així, hum... De vegades, són persones que ja coneixen anteriorment i amb les que solien i, després, fins i tot pel seu propi consum [voluntari] [de substàncies psicoactives], hum acaba en situacions de violència sexual. (P1_PROF_PT, psicòloga que treballa en un centre de crisi per violació).

Això és el que he vist. Homes. Mai he vist homes de [NOM DEL PAÍS DEL SUD GLOBAL], i et puc dir que des de 2018, he treballat en infinitat de festes, i mai he vist un home de [NACIONALITAT DEL SUD GLOBAL] de qualsevol edat, ser acusat de agressió sexual o masclista, o fins i tot incidents LGTBfòbics. Perquè no arriba a l'estand, o potser no ho veig, o potser, no ho sé, passa menys. Els casos que arriben a l'estand són sempre turistes blancs d'Anglaterra, França, Alemanya, d'on sigui, que vénen aquí a deixar-se anar, i un munt de feixistes blancs espanyols. Ho lamento. (P1_PROF_SP, professionals que treballen a Punts Lilas – iniciatives de divulgació per detectar i respondre a la violència sexualitzada en esdeveniments de gran escala)

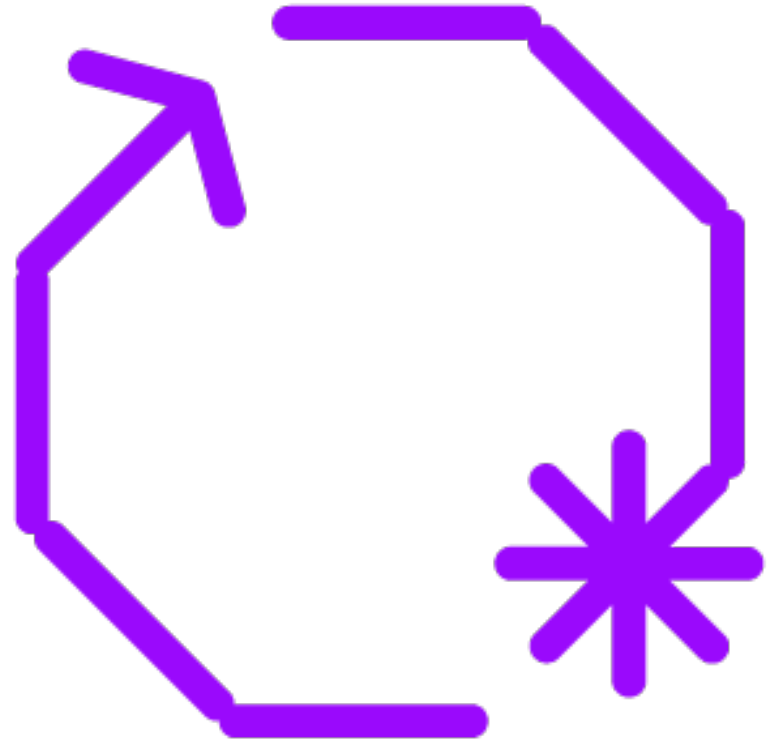
1.5) Reconeixent la violència

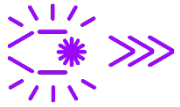
Un altre tema interessant que va sorgir en la discussió va ser reconèixer la violència o prendre consciència que el que els va passar va ser una forma de violència o assetjament. Aquest tema va sorgir particularment entre algunes **DONES i HOMES CIS**. Les persones participants van considerar que, en alguns casos, necessiten temps per processar i comprendre el que els va passar. La discussió entorn d'aquest tema va permetre una elaboració matisada, particularment al grup focal amb dones cis a Itàlia i en una de les entrevistes col·lectives amb homes cis a Portugal. En un cas, una noia va assenyalar que és més difícil ser conscient de la violència de gènere en el context d'una relació íntima, i les seves companyes van estar-hi d'acord. D'altra banda, es va assenyalar que els homes cis tenen més dificultats per identificar la violència i l'assetjament que experimenten, i encara que ho perceben, tendeixen a ser silenciats o ridiculitzats pels seus companys. A més, es va comentar que els homes tenen dificultats addicionals per reconèixer els seus comportaments com a actes d'assetjament o violència.

I vull dir que, al meu entendre, és menys fàcil adonar-te'n. Vull dir, conec moltes persones que són molt estrictes quant a 'l'home no m'ha de tocar, no m'has de mirar quan estic a prop, però no hi ha problema si el meu xicot és massa gelós, veu una mica més enllà', per mi això violència i per a aquesta gent potser no ho és, això és una cosa que jo he patit molt, per exemple. (P5_CW_IT)

Vaig tenir una experiència, em va passar viure una situació de violència, i em vaig adonar fa un any. Jo era petita, tenia 16 anys, llavors t'adones d'això després, t'adones que et van obligar a fer certes coses, però allà realment en el moment no te'n vas adonar... (P3_CW_IT)

Eh, el que vaig dir de prendre'm el temps per passar pel procés i adonar-me que era violència... Des del moment que vaig començar a parlar-ne amb amics, eh, hi va haver amics meus que van començar... En aquell moment, van dir "Això realment va passar?", persones amb qui realment tenia confiança per parlar. I ells "de veritat, què va passar? Però de debò? Però n'estàs segur? No volien creure-ho, però (...) Eh, aquests 2 col·legues en particular van estar aquí, í i em van dir, "oh tio, no me'n vaig adonar", "però no és la primera vegada que t'ha passat això?" I jo "No", i ells, "Ah... a mi mai no em va passar!" Però després comencem a tenir la conversa novament. I després tornen a dir "mira, estava pensant en allò que estàvem parlant... crec que, en realitat, potser he tingut situacions com aquesta en què vaig pensar..." (P2_CM2_PT).

2. Estereotips de gènere relacionats amb el consum de drogues en entorns d'oci nocturn

Per recopilar informació sobre els estereotips de gènere i les experiències de gènere en el consum de drogues, vam demanar a les persones participants als diferents grups focals i entrevistes que comentessin sobre algunes estadístiques centrades en el consum sexualitzat de drogues (imatge 5, [annex 1](#)), un titular de premsa que parla sobre la degradació social de les dones que consumeixen alcohol (imatge 6, [annex 1](#)), una imatge que mostra algú afegint gotes a una beguda (imatge 7, [annex 1](#)) i el contingut d'una campanya de prevenció que conté missatges de culpabilització de la víctima.

L'anàlisi de contingut va revelar 6 temes principals que van sorgir a les narratives de joves i professionals en discutir la violència de gènere i l'assetjament sexual en entorns lleure nocturn, a saber:

- ***El consum de drogues i la major vulnerabilitat sexual de les dones***
- ***Les dones no necessiten drogues per tenir relacions sexuals i els homes usen drogues per "caçar"***
- ***Consum de drogues, desinhibició i augment de la confiança***
- ***Alcohol i doble raser de gènere***
- ***Culpar la víctima***
- ***Adulteració de la beguda i el mite de les drogues de violació***

En aquest informe utilitzarem "consum de drogues" com a terme general per incloure l'ús de substàncies psicoactives lícites i il·lícites.

Quan sigui necessari, farem servir "beure", "consum d'alcohol" o el nom d'altres drogues en situacions específiques en què les entrevistades s'hi van referir o en van ressaltar l'ús. A continuació, presentem els principals resultats per tema i desglossats per grup: dones cis (CW), homes cis (CM), persones trans i no binàries (TNB) i professionals (PROF).

2.1) El consum de drogues i la major vulnerabilitat sexual de les dones

Un dels principals temes que va sorgir en aquesta discussió va ser l'atribució estàtica d'una vulnerabilitat més gran a les dones que consumeixen alcohol i/o altres drogues en entorns d'oci nocturn. Considerem que això és un estereotip de gènere perquè reproduceix una representació problemàtica de la feminitat com a inherentment feble i susceptible d'agressió sexual, sent el consum de drogues representat com un comportament que augmenta la vulnerabilitat i, en conseqüència, facilita la violència sexualitzada. Va ser possible observar l'adhesió a aquest estereotip en els discursos de les persones joves que van participar en aquest estudi, independentment de la identitat de gènere i país. A l'anàlisi del discurs, observem que l'adherència a aquest estereotip impacta els comportaments de consum d'alcohol i drogues de les dones, que tendeixen a sentir més por i adoptar estratègies conductuals més protectores en comparació amb els homes i les persones trans i no binàries. Als discursos d'algunes persones participants, també trobem resistència a alguns d'aquests estereotips de gènere.

⁴Considerant que la vulnerabilitat es pot descriure com un atribut inherentment intern, utilitzem intencionalment el concepte de vulnerabilitat per ressaltar el procés extern i la naturalesa estructural de les asimetries de gènere.

En particular, les participants van expressar les seves crítiques cap a la idea simplista que les dones són inherentment febles i vulnerables i que beure augmenta la vulnerabilitat sexual.⁴

De manera que augmentar el consum de drogues durant una nit també significa que augmenten les possibilitats que s'aprofitin de tu o que t'assetgin, etcètera. Estar menys conscient només pels efectes de les drogues. Així que, almenys per a mi, de vegades em preocupo una mica quan m'emborratxo una mica, així que m'aturo abans. Mentre que, si fos un home, podria simplement continuar bevent i passar una bona estona i veure què pot passar. (P4_CW_LUX)

2.2) Les dones no necessiten drogues per tenir relacions sexuals i els homes les usen per "caçar"

Un altre tema que va prevaler en els discursos de les joves en tots els grups focals va ser la idea que és fàcil per a les **DONES CIS** tenir accés a parelles sexuals. Per contra, els homes necessitarien substàncies per augmentar la confiança, el poder i el coratge per buscar parelles sexuals. Creiem que es tracta d'estereotips problemàtics que reproduïxen el mite que els homes són actius i dominants al sexe, mentre que les dones són passives i sexualment dependents.

També confina els **HOMES CIS** a la categoria de caçadors que sempre busquen sexe en entorns d'oci nocturn.

D'acord. Vull dir, sobre aquesta base, dic que potser sí, l'home se sent més insegur, massa insegur per obtenir allò que desitja [sexe]. I una dona és més com sí, ho sé, hum, si vull, el puc trobar [sexe] sense, no gaire, no gaire lluita. (P2_CM_LUX)

A més, algunes persones entrevistades van destacar que, malgrat l'ús d'alcohol o altres drogues per augmentar la confiança i la desinhibició, els **HOMES CIS** també poden utilitzar l'alcohol i/o altres drogues com a eines per trencar el gel i establir activament un primer contacte amb algú que els interessa, però també per facilitar interaccions sexualitzades en induir vulnerabilitat química.

(...) hi havia un amic que fa anys, hum, quan era més jove sortia amb una persona gran, crec, en qui confiava, i, després li va oferir alcohol, i suposo que en aquest sentit estava desinhibit i llavors, no ho havia pensat fins ara, perquè és... però és clarament una situació on l'alcohol... perquè estic segura que estava bevent. Bé, no crec que aquesta fos l'arrel del problema, hum, però segur que no va ajudar. (E1_SP)

Tot i això és interessant notar que, en parlar de les seves experiències d'ús de drogues sexualitzades, les persones entrevistades van presentar discursos més matisats, fluids i menys estrictes que fins i tot contradieien i transcendien les representacions binàries de gènere abans discutides. Algunes **DONES CIS** van revelar que les drogues augmenten la seva confiança en les interaccions socials i els permeten relaxar-se i experimentar plaer durant les relacions sexuals. D'altra banda, els **HOMES CIS** i les **PERSONES TRANS I NO BINÀRIES** van

aportar certa complexitat a la discussió sobre el potencial de les drogues per al sexe, admetent que les drogues podrien facilitar la interacció social i fins i tot augmentar l'excitació sexual, però que també podrien comprometre l'exercici sexual masculí. Algunes persones entrevistades també van presentar justificacions per explicar les disparitats a les estadístiques de la imatge 5, específicament: la personalitat de la persona (particularment tímidesa o agressivitat), la fisiologia masculina (hipersensibilitat) i la socialització de gènere (cultura, pornografia). També hi va haver persones que van argumentar que les drogues podrien utilitzar-se per generar la confiança necessària per fer conductes violentes i d'assetjament. Algunes de les persones **TRANS I NO BINÀRIES** van assenyalar que, a causa dels seus processos de socialització específics de gènere i a la manca de referències per crear intimitat sexual, les drogues es poden fer servir com una eina per generar confiança per acostar-se a altres persones.

2.3) Consum de drogues, desinhibició i augment de la confiança

L'anàlisi de contingut va demostrar que, independentment de la identitat de gènere i del país, la desinhibició i l'augment de la confiança i la sociabilitat es presenten com a fortes motivacions per beure i consumir drogues entre les persones joves que van participar en aquest estudi. Tot i això, hi va haver diferències subtils relacionades amb el gènere en aquestes motivacions específiques i el propòsit de la

desinhibició. Les **DONES CIS** van informar que usen drogues per augmentar la seva confiança i sociabilitat quan participen en entorns d'oci nocturn. Algunes fins i tot van assenyalar que se senten més lliures i segures quan beuen, cosa que demostra que perceben aquests contextos com a inherentment hostils per a elles.

Personalment intento limitar-me a unes poques copes. Tinc un límit, una certa quantitat de persones ho superaran una mica, em sento més segura. Però personalment intento mantenir el meu límit d'una quantitat força baixa de beguda per estar al corrent del que passa al meu voltant en cas que alguna cosa em succeís a mi o a una de les meves amigues, cosa que, bé, no és divertit haver de estar sempre conscient del que passa al voltant. Però és el que és, malauradament. (P1_CW_IR)

Algunes de les persones **TRANS i NO BINÀRIES** que van participar van indicar que les drogues augmenten la seva confiança social i sexual, així com la seva percepció de ser acceptades. Algunes van expressar que les drogues també són útils per afrontar la seva disfòria de gènere.

(...) O sigui, puc trobar una motivació potser per consumir drogues i alcohol -dic alcohol perquè és la substància que més consumim, ja que és legal, potser per tenir experiències sexuals, perquè potser de vegades, o sigui, com a persona trans - i aquí poso la meva experiència - uhm, aquí és molt més difícil aconseguir deixar anar des d'aquest punt de vista. Per una sèrie de situacions relacionades amb la disfòria [de gènere], coses així, és a dir, la por de no ser... no sé, la performativitat, de no complir amb certs estàndards. I llavors potser, no ho sé, em refereixo a emborratxar-me o fumar, estar una mica més alegre, et fa superar algun prejudici, diguem-ho així, llavors dius 'val, puc-' (...) (P1_TNB_IT)

Els **HOMES CIS** participants van considerar que l'ús de substàncies pot servir per augmentar la confiança i facilitar la socialització i la recerca de parelles sexuals. Alguns participants, en aquesta línia, van informar que l'alcohol els ajuda a relaxar-se, calmar-se i sentir-se més còmodes.

Sí, no m'agrada que el lleure estigui supeditat al consum d'alcohol, però em sento més còmode... és a dir, suposo que ha de ser més una cosa de relaxació, perquè penso menys i em sento més còmode quan he estat bevent, en una festa. Crea comoditat. (E1_SP)

Algunes persones participants a l'estudi també van destacar els usos sexualitzats que fan de drogues específiques, i en gairebé tots els grups focals i entrevistes es va fer referència als espais LGTBI+/queer com a contextos més segurs per a l'ús de drogues sexualitzades, particularment a causa del seu afirmada positivitat sexual.

Entre les **PROFESSIONALS** també es va destacar l'ús de drogues per part de les persones joves per desinhibir-se, perdre el control i augmentar la confiança social i sexual. També van considerar els entorns nocturns com a espais que promouen una cultura d'intoxicació i consum de drogues. Algunes entrevistades també van destacar el paper de la socialització de gènere als patrons de consum de drogues i l'ús sexualitzat de drogues entre les comunitats LGTBI+/queer.

Cultura; identitat; accessibilitat; assequibilitat; disponibilitat, sí. (P6_PROF_IR)

Salut mental; ansietat; depressió. En cultura, de tota manera, està molt normalitzat l'ús d'alcohol i drogues a l'oci nocturn. (P7_PROF_IR)

I el que P1_PROF_IR va esmentar anteriorment sobre el fet que hi ha una manca d'opcions sòbries disponibles per socialitzar. (P5_PROF_IR)

Sí, tinc dues teories. Les dones lesbianes consumeixen més drogues relacionades amb l'empatia, el bon rotllo, les drogues que els permeten viure la seva sexualitat amb menys tabús. Generalment els utilitzen en espais segurs o LGBTQ+. Les dones lesbianes no aniran a un festival de la ciutat i es drogaran molt perquè enfrontaran reaccions de tot arreu: per ser lesbianes i per estar drogadas, oi? Després, els homes heterosexuales consumeixen una quantitat enorme d'alcohol, cocaïna, amfetamines. Aquestes són drogues que els donen una sensació de poder desinhibit, reforçant les normes de gènere de masculinitat, oi? Força, poder i sortir amb la seva. La comunitat LGBTQ+, bé, els homes homosexuals, em sap greu, m'estic confonent una mica, estan en algun punt intermedi, oi? Una barreja. Els veig usant molt els espais públics, en festes públiques. L'ús d'alcohol, cocaïna i M [MDMA], i això modela un cert... No estic segura si és per tolerar millor la festa o passar-la millor o perquè ho necessiten... potser els fa, els resulta més fàcil suportar els insults homòfobs quan són a la festa del poble. No ho sé; és com si hagués de categoritzar-ho, ho faria així: en termes dels efectes de les drogues, vas a una festa de lesbianes i totes són a M. Totes. ((alguns riures)) És intens. M i speed. Bé. Vas a una sauna gai, metamfetamina, l'altre, com es diu... bufedrona... aquests són estimulants súper potents, no? Estan relacionats amb l'estimulació, més durada, erecció, activitat sexual, bé. (P1_PROF_SP)

2.4) Alcohol i doble raser de gènere

En analitzar els discursos de les persones joves sobre el consum d'alcohol en entorns d'oci nocturn, va ser possible detectar dobles estàndards de gènere (avaluar de manera diferent dones i homes davant d'un mateix comportament) en la percepció social sobre el consum d'alcohol i drogues. En alguns casos, van compartir experiències personals, especialment en el context de grups d'amics, però també en relacions íntimes.

A continuació, presentem els dobles estàndards principals respecte a l'ús d'alcohol i/o altres drogues identificats en l'anàlisi del discurs.

- **Les dones que participen de la cultura de consum d'alcohol són percebudes com a més disponibles sexualment**

En comentar el titular de la notícia compartida al sisè contingut dels grups focals, diferents participants van coincidir que les dones que beuen en ambients d'oci nocturn tendeixen a ser vistes com a més sexualment disponibles. Aquest estereotip demostra una altra dimensió de la cultura de la sexualització de les dones en aquests contextos socials, on estar borratxa o drogada es percep com un senyal que estan obertes a interaccions sexuals i accessibles. Als seus discursos, algunes persones participants van revelar la seva internalització d'aquest estereotip.

[Això és el que estic dient] Com, no em comporto de la mateixa manera que em comporto aquí. Si estic enmig d'un club bevent, i... potser si algú mira des de fora, pensarien que estic més disponible sexualment aquí que en un altre lloc. I després hi ha molta cosificació, sobretot dones borratxes. Ho he vist, no és amb la intenció d'avergonyir cap dona ni res, però quan he sortit de vegades de nit, he vist noies com... que es treuen la faldilla perquè tenen calor o es treuen la camisa perquè tenen calor (P4_CW_PT)

Els nois fan el mateix, però per a ells és [normal...-] (P1_CW_PT)

- **Estar borratxa o drogada compromet els atributs tradicionals de feminitat**

En línia amb l'estereotip anterior, algunes persones participants van compartir la seva percepció que les dones que s'emborratxen o es droguen transgredeixen socialment els guions de feminitat hegemònica i, per aquesta raó, són percebudes pels homes cis com a potencials parelles sexuals, però no com companyes potencials per tenir una relació íntima. Aquests dos estereotips reproduïen la vella dicotomització moral de les dones, i contribueixen a categoritzar-les de manera estàtica i rígida com a "bones dones" o "dolentes dones". A més d'això algunes dones cis van compartir, més o menys explícitament, que, en el context de relacions sexoafectives, també havien experimentat cert control en la seva manera de consumir per part de les parelles, així com diferents estàndards per part d'ells a l'hora de valorar el propi consum i d'elles.

I jo diria que la gent m'ha percebut així. Jo no percebo particularment altres persones d'aquesta manera, saps? Però definitivament a mi m'han percebut així. I en una conversa que vaig tenir amb un amic meu recentment, ell va dir: "Oh, ja saps". Ell està fora tot el temps fent el que sigui que estigui fent, no ho sé, però va dir: "Oh, com, jo no podria fer-ho, no m'agradaria estar amb una noia que és així tot el temps. No m'agradaria estar amb una noia que ha estat amb un nombre tan elevat de persones." I vaig dir: "NOM DE LA SEVA AMIGA, quin és el teu nombre de persones?" I és que no tenen per a ells mateixos els mateixos estàndards que esperarien d'altres persones i aquest és, òbviament, un cas petit i només la meua experiència personal. Però la gent ho fa, no sempre, però de vegades ho perceben com a mínim. (P5_CW_IR)

- **Sexualització de la dona en ambients d'oci nocturn**

La sexualització de les dones als espais d'oci nocturn representa una (re)producció i una (re)configuració dels mandats tradicionals de gènere. Això vol dir que la visió tradicional de la feminitat s'adapta a aquests entorns socials i influeix en el comportament de les dones, però també en el comportament dels homes i en les pràctiques comercials i publicitàries dels llocs (per exemple, nit de dones, begudes gratis per a les dones, o l'existència de *dresscode* o codi de vestimenta).

Com el dresscode. Deixaran entrar una noia amb talons i vestit abans de deixar entrar una noia còmoda amb sabatilles i texans normals (...)
(P5_CW_SP)

- **Percepció social de gènere de l'embraguesa**

Les persones participants van dir que estar molt borratxo o sota els efectes de les drogues és, en general, socialment humiliant. No obstant això, avaluen de manera diferent dones i homes que experimenten efectes excessius de substàncies consumides. Mentre consideren que pot fer les dones més vulnerables i exposades a situacions potencials de violència sexual, aquests efectes es perceben com una excusa per al comportament assetjador dels homes. A més, les **DONES CIS** van referir sentir-se culpables, penedides i avergonyides després d'un episodi de consum excessiu d'alcohol/drogues, mentre que alguns dels **HOMES CIS**, encara que es poguessin sentir avergonyits, esmenten que l'episodi es va viure més aviat com una broma en el seu grup d'amics.

(...) Ocultem l'educació de l'home, de qualsevol que violi una persona, però cal tenir més cura, és la dona la que ho ha de fer [anar amb compte]. M'ha passat, l'endemà de sortir de nit, que potser no recordes què vas dir la nit anterior, sempre penses en com vas poder haver fet el ridícul. Tinc xicot, i, és a dir, ell no diu 'he fet el ridícul', com ho faig jo. Vull dir, sovint em passa, l'endemà dic: "Ahir a la nit vaig fer el ridícul". (P3_CW_IT)

A veure, no perquè sigui un home, és perquè em sembla ridícul ((rialles)), qualsevol persona, no perquè sigui home, ridícul pot ser una paraula molt ofensiva, però et fa pena veure algú tirat a terra vomitant, doncs en aquest sentit et sembla ridícul, no per ser home em sembla més ridícul, ho entenc, que si poses una dona en una situació similar també funcionaria, però en el cas de la vulnerabilitat, atès que hi ha més agressions per part d'homes sobre les dones en general, si bé l'alcohol ens pot fer a tots igualment vulnerables, la que està més exposada en aquest sentit és clarament la dona, és cert que hi ha més agressions (...) ((rialles)). [E1_SP]

Les **PROFESSIONALS** van assenyalar que hi ha un doble raser de gènere en avaluar l'embraguesa: les dones que estan borratxes són vistes com més vulnerables i tendeixen a estar més socialment menyspreades. També van reforçar la idea que l'embraguesa es considera una cosa que justifica conductes d'assetjament o de violència. De manera similar al que s'ha comentat en els grups de joves, les professionals també van afirmar que, en termes de cura i atenció en entorns d'oci nocturn, les persones són més conscients i vigilants envers les dones que s'identifiquen com a vulnerables que envers els homes a la mateixa situació.

Després de tot, tinc alguna cosa a dir. D'altra banda, hum, les dones les cuiden més i després sents una mica més, no llàstima, però ((imita una veu preocupada massa exagerada)), hum, espero que arribi sana i salva a casa o, hum, tant de bo que no la segrestin o que li posin alguna cosa al got. Aleshores bé, com ja s'ha dit, ja que semblen una mica més vulnerables (...) com, un observador que pensa, "oh, espero que estigui bé". En pla, quan veus un home tirat per aquí, si, bé, potser, ni idea... però normalment no penses, "oh, ho hauria d'ajudar?", en canvi, comparat amb una dona que estigui així... (P2_PROF_LUX)

2.5) La culpabilització de la víctima en entorns d'oci nocturn

En analitzar els discursos de les persones participants, particularment en comentar la imatge 8, es va poder veure que, en general, hi va haver una crítica forta cap a les narratives de culpabilització de la víctima. Però, en alguns casos, va ser possible constatar una certa internalització de l'imaginari de culpabilització de la víctima.

Les **PROFESSIONALS** també van assenyalar que el consum voluntari d'alcohol i/o drogues entre les dones reforça aquesta culpabilització cap a les víctimes que han patit violència. Per contra, el comportament violent o assetjador dels homes tendeix a ser excusat o justificat per les mateixes conductes de consum de drogues.

Perquè quan [ella] beu es desinhibeix més i s'exposa, fins i tot a persones [desconegudes] i això facilita el contacte, però després també... Tenen menys control, perquè potser no es poden protegir tan fàcilment. I aquí està, en els contextos on la gent beu es fa més fàcil que et facin alguna cosa a la beguda, així com que passin un altre tipus de coses. (P3_CM2_PT)

2.6) Adulteració de begudes i el mite de les drogues de violació

Es va utilitzar una imatge d'algú deixant caure una substància en un got amb una beguda (imatge 7, [annex 1](#)) per analitzar les representacions de les persones participants sobre l'administració subreptícia de substàncies (adulteració) per induir efectes no desitjats o inesperats a l'altra persona.

- **Reaccionant a les imatges**

Tot i que a la imatge no estava clar si es tractava d'una administració voluntària o subreptícia de drogues, la majoria de persones participants van reaccionar immediatament identificant una situació adulteració. Alguns fins i tot van identificar l'escena i immediatament van relacionar

aquest comportament amb una violació consegüent, conceptualitzant-lo com una agressió sexual facilitada per drogues (ASFD) premeditada. Hi va haver algunes diferències en la reacció a la imatge. Les **DONES CIS** van reaccionar immediatament a la imatge, relacionant-la amb les seves experiències de por a la nit i descrivint narratives d'advertiment centrades en la prevenció de l'adulteració de begudes en sortir de nit (es tornarà a aquest tema més endavant). Les persones participants **TRANS i NO BINÀRIES** i els **HOMES CIS** van tendir a descriure una escena d'adulteració "típica".

També hi va haver alguns matisos en la interpretació de la imatge que ens van donar informació respecte a la diversitat de situacions d'adulteració que es poden trobar un entorn d'oci nocturn. Per a algunes persones participants, no quedava clar si era una situació d'adulteració, ja que la imatge podria representar una administració voluntària de drogues a la seva pròpia beguda. Altres persones van considerar que podria ser una situació en què persones de l'entorn, com ara amics o amigues, podrien estar afegint substàncies a la beguda d'una altra persona com una broma o per millorar les seves experiències psicoactives.

Em sembla interessant, la primera cosa que vaig pensar quan vaig veure la imatge va ser: "Guau, et poden drogar!". Però com... no penses "jo mateixa m'estic drogant", saps? Com, com si penséssim que aquesta mà podria pertànyer a una altra persona que vol drogar-se en un club, però ara pensem directament en "ens podem drogar" per tot això... Bé, a mi també em passa, saps? Com, quan surto de festa, els meus pares em diuen "ahh, la beguda" (...). (P2_CW_SP)

- **El mite de les drogues de violació**

En la discussió sobre aquest tema algunes participants a l'estudi van expressar diversos mites al voltant de les substàncies majorment utilitzades, en particular sobre els depressors (en concret, sedants, GHB, ketamina i escopolamina), i sobre els suposats efectes de les drogues i el seu potencial per facilitar les agressions sexuals. Aquests discursos van demostrar una centralització en els efectes de les drogues en comptes de considerar el context general de victimització. Algunes persones també van destacar que la substància utilitzada per induir la vulnerabilitat química podria ser l'alcohol.

Moltes vegades aquestes drogues realment s'utilitzen per violar, com... n'hi ha algunes que fan que la persona sigui molt activa sexualment, i n'hi ha d'altres que simplement fan que s'estigui zombi perquè, després, sigui més fàcil abusar [sexualment]. (P1_TNB_PT)

- **Perspectives sobre l'adulteració**

En compartir les seves perspectives sobre l'adulteració de begudes, és possible aportar certa complexitat a les imatges i representacions que, en alguns casos, contrasten amb la immediatesa de la seva reacció a la imatge 7. Algunes persones participants van informar que aquest fenomen en ocasió es tracta com una broma entre la gent jove i, a alguns casos, van expressar la seva disposició perquè els tiessin substàncies a la beguda.

Ja, ha, doncs digues-m'ho i vaig cap allà, saps? ((riu)) Drogues gratis, saps? És clar, aquí ho tens, m'ho passaria genial ((rialles)). (P5_TNB_SP)

Altres participants van destacar que es tracta d'una manera molt greu de perpetrar violència sexualitzada, i que pot succeir aleatòriament a tothom cada vegada que es deixa una beguda sola, encara que sigui durant uns minuts, mentre que d'altres van expressar el seu escepticisme sobre la suposada facilitat amb què es pot alterar la beguda d'algú.

Sí, aleshores penseu en qualsevol lloc de reunió, com... s'omple de gots de cervesa... molt plens, abandonats (...) Però no només, que no són només per mandra. A més, perquè és cert que deixar un got, fins i tot durant 2 minuts, en un lloc, saps que aquesta cosa d'aquí a dins ja no és

segura quan ho has perdut de vista perquè no pots saber que t'estan mirant. De debò. (P2_CM_IT)

Tot i centrar-se en l'agressió sexual facilitada per drogues, algunes participants van considerar que adulterar la beguda d'algú també es pot fer amb altres finalitats, per exemple, per diversió entre un grup d'amics o per facilitar un robatori.

Però estic segur que el G [GHB] també es fa servir per a robatoris, i d'aquesta manera, igual que els homes, es veurien igualment afectats. Perquè immediatament penses a fer-li droga a un got i violència sexual. Però també pot ser drogar algú per atracar-lo, així que... (P4_CW_LUX)

- **Experiències d'adulteració**

Diverses persones participants van compartir les experiències amb l'adulteració de begudes. Tot i les diferències, totes aquestes experiències tenen en comú la descripció d'efectes inesperats i una sensació de vulnerabilitat. Aquestes persones també van expressar

sentir-se afortunades, ja que en cap de les situacions compartides l'episodi va incloure un abús sexual, malgrat la seva percepció que podia haver passat qualsevol cosa. Algunes participants van revelar una associació directa entre haver experimentat efectes inesperats o desagradables en consumir, i la percepció d'haver estat drogades, particularment quan algú els havia ofert una beguda prèviament. A més, encara que en reaccionar a la imatge 7 en general les participants van imaginar una dona cis com a víctima, també alguns homes cis i persones amb *cispassing* masculí⁵ van afirmar que els havia passat. La majoria de les entrevistades que van compartir històries de drogues, tant personals com de persones del seu entorn, no estaven segures de si efectivament hi va haver una administració de substància o no. La incertesa també va ser un element comú que va sorgir a les històries compartides i que va mediar l'impacte psicològic que van tenir aquestes situacions.

A més, diverses persones participants també van compartir experiències d'adulteració entre grups d'amics només per diversió. En aquest sentit, afegir una substància a la beguda d'algun amic o amiga es va descriure com un comportament per millorar les seves

⁵Es fa ús d'aquest terme quan una persona trans* té un passi com a persona cis pel que fa als trets físics i l'expressió de gènere. És a dir, no es pot deduir per la seva aparença que és una persona trans*. Va associat a la idea binària de com se suposa que ha de ser una dona i un home. Tenir *cispassing* socialment s'ha considerat una cosa positiva perquè s'acosta a la cisonorm, però realment és un terme que

experiències psicoactives, encara que en un cas una persona participant va referir-se a l'adulteració accidental a un amic.

- **L'adulteració de la beguda com a advertiment: internalització de la por i conductes de protecció**

En tots els grups focals i entrevistes, les participants van descriure la possibilitat que t'afegeixin substàncies a les begudes com una realitat implícita als entorns de festa, coneguda per tot el món. Això és destacable per la seva rellevància en informar estratègies de reducció de danys adreçades a persones que consumeixen drogues en contextos socials i d'oci. A més, en aquesta secció explorem una altra dimensió de l'adulteració que és crucial considerar: la socialització de les dones davant la possibilitat de ser víctimes d'adulteració i patir agressió sexual en sortir de nit. Això resulta en la internalització d'aquest temor i es desencadena quan se senten vulnerables durant la nit. A les seccions anteriors "Por de sortir de nit" i "Socialització de gènere i internalització de la por", ja hem ressaltat els discursos que ajuden a entendre les causes d'aquesta inseguretats. Com hem dit, les dones aprenen i internalitzen sistemàticament, a través dels discursos mediàtics, del seu entorn d'amistats i de la família, que podrien ser víctimes aleatòries de violència en qualsevol moment, cosa que influeix

contribueix a mantenir l'estigma, els prejudicis i els estereotips cap al col·lectiu trans*. Definició extreta de Hache, T., Serrasolsas, M., & Irene, R. (2022). Trans*versals. Vivències i dissidències. Guia pedagògica. ABD. Disponible a https://sexus.org/wp-content/uploads/2022/12/Guia-Transversals_-CAT.pdf

en la seva percepció de seguretat en entorns nocturns d'oci. Específicament respecte a l'adulteració de begudes, les dones entrevistades van indicar que van ser socialitzades per romandre en un estat d'alta vigilància i protegir-se d'aquesta possibilitat, seguint codis de comportament específics que en reforcen la sensació de seguretat i, en última instància, enforteixen els atributs femenins en sortir de nit, ja que socialment s'espera que es comportin així. Considerant això, les històries al voltant de l'adulteració es poden considerar "relats d'advertiment", ja que "no són simplement històries que adverteixen i instrueixen, sinó que també aclareixen, emmarquen i consoliden les nostres pors i identitats socials" (Moore, 2009, p. 319). Aquest és un temor que afecta de manera desproporcionada les dones.

*Crec que va ser el primer que em va dir la meva [mare]. A més, la primera vegada que vaig sortir de nit va ser... (P3_CW_PT)
[El meu també!] (P1_CW_PT)
La meva mare deia "No deixis mai el teu got enlloc" (P2_CW_PT)*

Veig la imatge i recordo quan tenia setze o quinze anys sortint o començant a sortir, el meu pare em deia "cuida el teu got, la teva beguda", "tapa'l sempre" o "no deixis que et fiquin res, cuida sempre que la beguda estigui tancada, que no te la donin oberta, mira bé com la serveixen". O sigui, vaig prendre consciència que això podia passar, que em podien posar alguna cosa a la beguda que em deixaria adormida, inconscient, hm, el que fos, i aprofitar-se de mi. (P5_CW_SP)

Per protegir-se, les **DONES CIS** van esmentar una sèrie de comportaments i estratègies protectores que fan servir per evitar

l'adulteració (per exemple, protegir els gots). En descriure aquestes estratègies, algunes participants van compartir pràctiques de consum d'alcohol que, en última instància, són més arriscades quant a la gestió que en fan (per exemple, beure per obtenir els efectes abans d'arribar al lloc de la festa o beure molt ràpid). Això evidencia que, en basar-se en les percepcions de risc, algunes dones són més propenses a adoptar comportaments que consideren estratègies de protecció contra l'adulteració, en lloc d'estratègies de reducció de danys per manejar i disminuir els riscos associats amb el consum d'alcohol.

Sí, així és, recordo la primera vegada que vaig anar a 'LLOC', és clar que els meus amics em deien: "No oblidis portar el got sempre amb tu, perquè, és cert, aquí és un espai guai, molt tranquil (no diguem segur), perquè ara la porta està oberta per a qualsevol, així que" (...). Ok, bé, per a mi va ser com 'val.. Realment, recordo acabar aquest glop en 0,3 segons ((rialles)), i vaig passar la nit ballant (...) (P7_CW_IT)

També tinc amics que, si no està permès portar begudes a la festa, beuen abans i després se'n van, perquè sempre hi ha un risc. Sempre que hi ha festes així hi ha un risc, perquè hi ha molta gent i sempre hi ha gent que, encara que el dia a dia actuïn bé, a les nits té intencions contràries al que diu durant el dia. (P1_TNB_PT)

Diverses persones participants, a diferents països, (particularment dones i persones trans i no binàries) van compartir els seus coneixements sobre diferents articles per prevenir l'adulteració (per exemple, esmalts d'ungles o polseres que reaccionen davant la presència de substàncies, o fundes per a begudes), incloent els llocs

web on es poden adquirir aquests productes. Aquestes referències també van demostrar que els esforços de prevenció i la sensació de seguretat sovint es tradueixen en l'ús d'objectes que es promocionen comercialment, evidenciant la monetització capitalista dels temors relacionats amb l'adulteració de begudes.

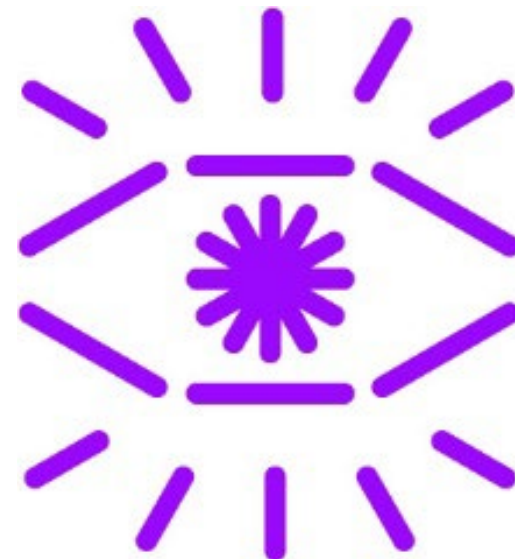
- **La percepció i experiències dels professionals.**

En abordar el tema de l'adulteració de begudes, les **PROFESSIONALS** participants van compartir els seus punts de vista sobre les narratives socials relacionades amb aquest fenomen i els impactes de gènere.

En termes generals, van posar el focus a l'oferiment de begudes alcohòliques o en l'adulteració de begudes d'altres persones amb la finalitat d'induir vulnerabilitat química. Algunes professionals, particularment de Porto, van compartir les seves experiències en relació amb casos d'adulteració en què van intervenir, inclòs un cas massiu d'adulteració perpetrat pel propietari d'un establiment de la ciutat que va ser denunciat el 2019. En aquest cas, una psicòloga que va atendre les víctimes que va compartir que, quan aquestes van despertar amb l'agressor al costat, va resultar molt confús perquè aquest va intentar crear records alternatius per justificar els fets. Les experiències de les persones professionals van deixar clar que l'adulteració no és només una narrativa mitològica i una advertència, sinó també una amenaça real, evidenciada per casos en què

l'administració subreptícia de drogues s'utilitza per facilitar agressions sexuals.

Sí, només volia afegir, aquest cas sobre el qual parla P7_PROF_PT, també ho conec. Aquí també hi havia el després... Hum, l'agressió també va consistir a implementar falsos records al capdavant d'aquestes dones, gairebé com si es tractés de tota una situació de consentiment. Hum, això també va fer que la situació fos encara més difícil, oi? Perquè després... reorganitzar-te mentalment, tornar sobre tots els passos... Perquè n'hi havia molt d'això, una altra vegada, n'hi havia molt... de crear un ambient de confiança i seguretat, com si tot hagués estat consentit, perquè si no hagués passat. Hum, com que els records ja estaven totalment distorsionats, oi? A causa de la droga... Era més fàcil per a l'agressor intentar després també distorsionar aquests mateixos records... (P1_PROF_PT, psicòloga que treballa en un centre d'assistència a víctimes d'agressions sexuals que va atendre algunes dones)

2) BONES PRÀCTIQUES

Bones pràctiques i recomanacions per prevenir, detectar i respondre a la violència de gènere en entorns d'oci nocturn

En aquesta secció s'exposen les 10 millors pràctiques i recomanacions que s'identifiquen a partir de l'anàlisi de la investigació documental. Les mateixes categories de pràctiques es van identificar durant l'anàlisi qualitativa dels grups focals i les entrevistes. Per això, en aquesta secció, enriqueim la investigació documental amb les prioritats assenyalades per les persones joves i professionals que van participar en la investigació qualitativa.

2.1) Investigació documental

Com s'ha descrit a la metodologia, les entitats sòcies van identificar diferents pràctiques en les seves anàlisis documentals, és a dir: articles científics, capítols o altres; literatura grisa (per exemple, informes, documents tècnics, manuals) i identificació de pràctiques (per exemple, campanyes, programes d'intervenció, protocols). Va ser possible constatar que la major part de l'evidència científica prové de països de parla anglesa (Regne Unit, Estats Units i Austràlia) i fa referència a programes de prevenció i educació en campus universitaris dirigits a possibles agressors. Per aquesta raó, i comparant amb el que passa en relació amb altres temes relacionats amb la violència de gènere i el consum de drogues, l'evidència científica tendeix a ser anglocèntrica.

També hi va haver diverses referències a pràctiques específiques a Espanya, a saber, campanyes, protocols i experiències de Punts Lila (intervenció als espais d'oci nocturn per promoure la sensibilització i prevenir i respondre a la violència de gènere). En comparació amb la resta de països implicats al Projecte CRISSCROSS (Portugal, Itàlia, Irlanda i Luxemburg), Espanya compta amb més pràctiques, més formalitzades, avançades i esteses gràcies al suport de les administracions i governs locals. Tot i això, encara que hi ha diversos informes amb recomanacions per a la implementació, manca una avaluació d'aquestes pràctiques.

Kosmicare va avaluar les diferents pràctiques utilitzant com a referència l'enfocament de "Bones pràctiques per a la integració de la perspectiva de gènere" suggerit per EIGE (2013). Les pràctiques van ser avaluades i puntuades mitjançant l'ús de les categories:

- **Bona pràctica**
"Una 'bona pràctica' es pot definir en termes generals com una pràctica que, després de la seva avaluació, demostra èxit a produir un impacte que es considera bo i es pot replicar" (EIGE, 2013, p.10).
- **Pràctica prometedora**
Una acció específica o un conjunt d'accions que exhibeixen evidència no concloent d'èxit o evidència d'èxit parcial. Pot ser que sigui possible o no replicar una pràctica prometedora a més d'un entorn" (EIGE, 2013; pàg.11).
- **Efectivitat desconeguda**
La pràctica no ha estat avaluada.
- **Recomanacions per a pràctiques**
Les fonts han inclòs algunes recomanacions basades en evidència o en la pràctica per a la implementació de pràctiques prometedores o per augmentar l'efectivitat o l'abast d'una pràctica.

A més, també s'han categoritzat els tipus de pràctiques identificades per avaluar-les i tenir-les com a referència per generar una llista de 10 bones pràctiques. En aquest punt, és rellevant afegir que aquestes pràctiques també van ser prioritzades per les persones que van participar a la recerca qualitativa. A continuació, descrivim les categories de pràctiques:

- Programes educatius que aborden els estereotips de gènere per prevenir la violència de gènere en entorns universitaris (**prevenció de la violència de gènere**)
- Programes per fomentar la intervenció activa adreçats a joves en entorns universitaris (**intervenció activa de l'entorn**⁶)
- Capacitació del personal per a la intervenció activa adreçada a professionals que treballen en entorns d'oci nocturn (**formació del personal d'oci nocturn**)
- Implementació d'intervenció divulgativa per prevenir, detectar i respondre a la violència de gènere a entorns d'oci nocturn i festivals de música (**espais més segurs**)
- Protocols per implementar enfocaments multicomponents per prevenir, detectar i respondre a la violència de gènere en entorns d'oci nocturn. Aquests protocols poden ser a nivell de ciutat (**protocol a nivell de ciutat**) o a nivell d'espais o esdeveniments específics (**protocols locals o d'espais d'oci**).
- Campanyes de sensibilització per desnormalitzar el sexisme i prevenir la violència de gènere en entorns d'oci nocturn (**sensibilització sobre la violència de gènere**)
- Es recomana la capacitació dels professionals que treballen amb persones que consumeixen drogues en ambients d'oci nocturn (**formació de professionals de la reducció de riscos en lleure nocturn**)
- Es recomanen enfocaments participatius que incloguin les perspectives i experiències viscudes del grup objectiu, particularment quan es consideren les necessitats de grups minoritzats com LGBTQIA+ i joves d'orígens diversos (**enfocaments participatius**)
- Els programes de components múltiples que integren més d'una de les pràctiques destacades anteriorment (per exemple, protocol, capacitació del personal, campanya de conscienciació) poden ser més beneficiosos i efectius (**enfocaments multicomponents**)

⁶ Traduït de l'anglès “bystander intervention”. Una intervenció 'bystander' es refereix a un enfocament d'observador o testimoni en situacions on es requereix intervenció, especialment en casos de violència o comportaments inadequats. En aquest enfocament, s'anima les persones a no ser simples espectadores, sinó a intervenir o prendre mesures per prevenir o aturar situacions perjudicials. Aquest enfocament promou la responsabilitat compartida de la comunitat en la prevenció i resposta a comportaments problemàtics.

- Es recomanen activitats de promoció i capacitació per augmentar la transversalització de gènere al mercat laboral de l'oci nocturn i activitats culturals per reforçar agendes transformadores de gènere al sector (**incidència política en els entorns d'oci**)

Tot seguit, es resumeix el llistat de pràctiques segons l'anàlisi documental duta a terme. La informació de l'anàlisi documental s'ha categoritzat i avaluat, i s'hi han inclòs els millors exemples de bones i prometedores pràctiques, així com recomanacions per a la pràctica. La taula amb totes les pràctiques analitzades es pot trobar a l'[annex 4](#).

Font	Tipus d'evidència	Grups destinataris i entorns	Avaluació de qualitat	Anàlisi crítica
Prevenició de violència de gènere				
Sexual Assault and Alcohol Feedback and Education (SAFE) for heavy-drinking college men (Abbey, 2011)	Treball de recerca	Possibles agressors Ambients universitaris	Bona pràctica	El programa SAFE mostra resultats preliminars prometedors, amb una lleugera disminució de la violència sexual als campus. El programa compleix l'important propòsit de centrar la prevenció en els possibles/probables agressors (homes universitaris que beuen en excés), cosa que redueix el pes de la responsabilitat que generalment carreguen les víctimes. El fet que tant el grup objectiu com el facilitador al programa SAFE fossin homes també ens podria donar una idea d'una pràctica positiva d'intervenció de gènere: en fomentar la identificació amb els moderadors, es promou un aprenentatge més eficient.
Date Violence Prevention Programs on a College Campus - comparing traditional awareness programs with bystander intervention (Peterson et al., 2018)	Treball de recerca	Estudiants universitaris Ambients universitaris	Bona pràctica	En comparar una intervenció de 90 minuts per promoure la intervenció activa de l'entorn (bystander), amb una intervenció educativa tradicional de 90 minuts, aquest estudi va concloure que la intervenció bystander va ser més efectiva per canviar actituds, creences, eficàcia, intencions i comportaments autoinformats pel que fa a la violència en contextos de parella. Tot i això, tots dos enfocaments van aconseguir tenir un impacte positiu en els aspectes enumerats. Aquest tipus d'intervenció de 90 minuts, que va tenir resultats positius en les seves dos vessants, és molt menys exigent que proposar una intervenció de diverses sessions, que podria requerir més recursos.

Intervenció activa de l'entorn				
<p>Considering the role of gender on bystander intervention at music festivals (Baillie et al., 2022)</p>	<p>Treball de recerca</p>	<p>Assistents a festes</p> <p>Festivals de música</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Aquest article analitza el paper del gènere en les intervencions actives d'assistents a festivals davant de situacions de violència. El valor d'aquestes troballes sorgeix de la nova perspectiva que brinda als planificadors de projectes involucrats en la intervenció activa de l'entorn (intervenció bystander), ja que l'assignació de recursos és un aspecte a revisar ja que es comprova que les dones ja en tenen més probabilitats d'intervenir en una àmplia gamma de situacions, en comparació dels homes.</p> <p>Considerar les diferències trobades en el tipus d'intervenció que tendeix a triar cada gènere podria ajudar a mitigar la resistència a la intervenció activa per part de persones de persones que presencien una agressió, proporcionant un nivell d'identificació més gran amb les accions suggerides i aprofitant les característiques creades pels rols de gènere, com ara proporcionar als participants masculins formes més assertives d'intervenir.</p>
Formació del personal d'oci nocturn				
<p>Sexism Free Night certification: From the visibility of sexual harassment to the creation of a safer and more egalitarian nightlife itinerary in Porto (Pires et al., 2022a)</p>	<p>Treball de recerca</p>	<p>Assistents a festes</p> <p>Personal d'oci nocturn</p> <p>Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Bona pràctica</p>	<p>Fomentar i promoure la intervenció activa per part del personal d'oci nocturn en els casos de violència de gènere dissipa eficaçment mites sobre la violació, millorant la disposició del personal a intervenir en aquests entorns. La intervenció activa, centrada en el personal, és fonamental per prevenir i desnormalitzar conductes sexistes. La capacitació prepara el personal per reconèixer, fer visibles i avaluar els riscos, i respondre de manera adequada, fomentant una cultura de rendició de comptes. Es fa servir un protocol per unificar aquestes respostes. L'etiqueta Sexism Free Night promou la intervenció activa en la capacitació del personal i genera satisfacció i impacte positiu. A les formacions dutes a terme en el marc d'aquest projecte es va comprovar que això genera més debats sobre la violència de gènere entre el personal, que va estar més atent i disposat a intervenir. Les col·laboracions amb DJ, equips de comunicació i una campanya de sensibilització (amb material adreçat a possibles víctimes, agressors i testimonis de situacions de violència) un sistema integral i coordinat d'intervenció a tota l'organització.</p>

<p>STOP-SV - Training for professionals in nightlife environments (Quigg et al., 2021)</p>	<p>Treball de recerca Informe</p>	<p>Personal d'oci nocturn Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Bona pràctica</p>	<p>El programa de capacitació STOP-SV millora la capacitat del personal d'oci nocturn per reconèixer i prevenir la violència sexual a través de la intervenció positiva de les persones testimoniades d'una agressió. S'ha implementat a Portugal, Espanya i la República Txeca, amb modificacions per adaptar-se millor als contextos. El seu objectiu és explorar i abordar les condicions que promouen la violència sexual, mobilitzant les comunitats per prevenir-la. Dirigit a parts interessades estratègiques (per exemple, formuladors de polítiques; professionals de la prevenció; organitzacions juvenils), STOP-SV proporciona materials de capacitació i un paquet de capacitació de dos passos per a facilitadors i professionals de l'oci nocturn. Les persones facilitadores reben 20 hores de capacitació integral, que aborda la comprensió, la vulnerabilitat, la prevenció i la resposta a la violència sexual. Després, aquestes persones facilitadores fan sessions de 2 a 3 hores per a professionals de l'oci nocturn. Els resultats mostren una millora en el coneixement, les actituds i la confiança entre els professionals del lleure. El programa presenta un bon potencial de replicació, ja que ofereix un enfocament transdisciplinari per abordar la violència sexual a l'oci nocturn.</p>
<p>Espais més segurs</p>				
<p>Take Kare Safe Space Program (Doran et al., 2021)</p>	<p>Treball de recerca</p>	<p>Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>El programa mostra preocupació pels aspectes jeràrquics de la prevenció de la violència, ja que considera com a focus principal en la seva avaluació el retorn de la inversió del programa. La troballa de resultats positius a nivell econòmic podria ajudar a justificar i promoure la implementació de més espais segurs en entorns nocturns a les instàncies superiors. L'ús tant d'un espai físic i fix, on les persones poden buscar ajuda quan la necessiten, així com d'intervencions al medi obert, pot combatre una preocupació important en moltes intervencions: el fet que aquelles persones que més la necessiten puguin ser les que menys accedeixin als recursos. Aquests enfocaments semblen tenir un valor sistèmic més ampli, ja que tots dos es consideren opcions viables per a intervencions en àmbits locals per gestionar la violència i els trastorns relacionats amb el consum d'alcohol.</p>

<p>Resignifying Lilac Points. Lessons learned and new challenges to contribute to the eradication of violence against women (Gómez & Rodríguez, 2019)</p>	<p>Informe</p>	<p>Assistents a festes</p> <p>Personal d'oci nocturn</p> <p>Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Pràctica prometedora</p>	<p>Els Punts Lila ofereixen informació i assessorament sobre violència contra les dones, i va començar a col·laborar amb el Departament de Feminisme i LGTBI. La preocupació per crear veritables espais de festa feministes i inclusius queda clara al llarg de l'informe d'activitats, que inclou recomanacions per generar aquests espais. Des de la seva creació, se n'ha ampliat substancialment l'abast, mostrant-ne el valor i la sostenibilitat.</p> <p>El Punto Lila actua com un espai segur de prevenció, sensibilització i assessorament relacionat amb la violència de gènere. El públic objectiu inclou persones presents a festes públiques, especialment aquelles que van experimentar o estan en risc de patir violència de gènere; per poder brindar serveis igualitaris i de qualitat, hi ha un contacte proper amb les entitats, les autoritats locals que hi estaran involucrades i tots els altres agents presents abans d'implementar els serveis. Sempre que és possible, totes les persones reben formació prèvia per sensibilitzar sobre la violència sexual als espais d'oci nocturn i implementar protocols amb perspectiva de gènere, creant un marc comú i una atenció coherent entre agents. Les autores de l'informe emfatitzen la importància de la participació comunitària i l'acció coordinada per aconseguir l'èxit.</p> <p>El Punto Lila també inclou agents d'intervenció al mig obert, que circulen per l'espai de la festa per sensibilitzar de manera més àmplia. La intervenció comença abans que comencin els festivals, els concerts, etc. atès que, en aquest punt, probablement ja hagi començat el consum de substàncies.</p> <p>Una contribució única d'aquest programa és el reconeixement de la necessitat d'autocura de les professionals, que és fonamental per preservar la seva capacitat de brindar atenció als altres.</p> <p>Tot i no replicar la pràctica i no tenir una avaluació d'impacte més formal, aquest tipus d'intervenció té importants impactes positius, abordant consistentment la violència sexual, fent-ne visibles les formes implícites i responent-hi.</p>
---	----------------	---	-----------------------------	---

<p>Safe Spaces at festivals in Aotearoa (Bennet, 2023)</p>	<p>dissertació de mestratge</p>	<p>Assistents a festes</p> <p>Festivals de música</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Aquest estudi se centra en el potencial de reducció de danys i de promoció del benestar mental dels espais segurs a festivals, proporcionant pautes per a la seva implementació amb resultats positius, que promouen la transferibilitat a altres contextos. L'estudi destaca la rellevància de fomentar espais segurs com a concepte dominant que respon no només al benestar individual, sinó també comunitari dins de sistemes més amplis. Les organitzacions o iniciatives que creen espais segurs els consideren una oportunitat d'intervenció psicològica, alhora que reconeixen la importància d'una xarxa completa d'altres respostes als festivals (com els tests de drogues), per respondre a totes les necessitats complexes que puguin sorgir.</p>
<p>Protocols locals o espais d'oci</p>				
<p>Disseny i avaluació de protocols per a la prevenció, gestió i resolució de la violència de gènere en espais de lleure (Burgos García, 2019)</p>	<p>Informe</p>	<p>Municipis locals</p> <p>Personal de NLE</p> <p>Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>L'avaluació dels protocols prioritza el procés sobre l'avaluació d'impacte. L'èxit depèn de la participació de les institucions polítiques, del personal tècnic i de les associacions de base.</p> <p>Els Protocols de l'Observatori Noctambul@s estan centrats en la prevenció, la detecció, l'actuació i la reparació, i adopten una perspectiva local i dinàmica.</p> <p>Aquests protocols involucren macro i mesosistemes: administracions públiques, polítiques institucionals, personal tècnic i entitats i associacions locals vinculades a festivals o espais públics. Integren perspectives de diversos grups feministes a Espanya, cosa que preserva part del caràcter transformador i subversiu dels grups autoorganitzats i els inclou en la configuració activa de propostes. S'han implementat cinc protocols d'actuació davant de la violència sexual en espais festius a través de la implicació comunitària a municipis i administracions conjuntes de la província de Barcelona.</p>
<p>Protocol "No Callem" contra les agressions i els assetjaments sexuals en espais de lleure nocturn privat</p>	<p>Protocol</p>	<p>Municipis locals</p> <p>Personal d'oci nocturn</p>	<p>Pràctica prometedora</p>	<p>El Protocol No Callem, dissenyat per a espais públics d'oci, té com a objectiu prevenir la violència sexual i millorar la seguretat a l'oci nocturn. Consta de tres components: mesures de prevenció, lineaments per a la identificació de casos i instruccions per al maneig de les diferents presentacions de violència sexual. Les mesures preventives inclouen rebutjar les polítiques de portes discriminatòries i evitar</p>

<p>(Macaya-Andrés & Saliente Andrés, 2018) (Schossler, 2023)</p>		<p>Entorns d'oci nocturn</p> <p>Festivals de música</p>		<p>pràctiques discriminatòries per motius de gènere. Els establiments han de comunicar el compliment del protocol i centrar-se especialment a les zones fosques. Les accions promocionals de NLE també han d'excloure el contingut sexista, evitant la replicació de missatges sexistes a tots els nivells. El protocol emfatitza la necessitat de tenir personal capacitat per identificar i abordar l'agressió sexual. Els factors d'èxit impliquen una àmplia difusió a Barcelona, Madrid i Pamplona, fet que marca un compromís innovador del sector privat de l'oci en la lluita contra la violència de gènere.</p> <p>Aquest protocol va ser crucial per a la resposta en el cas de Daniel Alves (futbolista que va agredir sexualment una dona en una discoteca de Barcelona). Per aquest motiu, tot i que no hi ha evidència científica de l'eficàcia d'aquest enfocament, l'etiquetarem com a pràctica prometedora.</p>
<p>Sensibilització sobre la violència de gènere</p>				
<p>Pilot rape prevention campaign promoted by the Liverpool City Hall (Gunby et al., 2017)</p>	<p>Treball de recerca</p>	<p>Possibles agressors</p>	<p>Pràctica prometedora</p>	<p>Els autors emfatitzen la necessitat d'enfocaments no sexistes i no revictimitzants, i cita un programa de prevenció d'agressions sexuals amb seu a Liverpool que es basa en mètodes educatius informals i no formals. Entre els seus objectius d'igualtat de gènere, la campanya es proposa conscienciar sobre el consentiment i reduir l'abús sexual, mitjançant la distribució de postals amb el missatge "No pots respondre? No pots consentir. El sexe sense consentiment és violació" a llocs estratègics per adreçar-se a possibles agressors, inclosos els banys d'homes. L'avaluació va revelar factors d'èxit com la implementació estratègica, però desafiaments com la baixa conscienciació (tot i que hi havia preocupació per difondre el missatge a través de les xarxes socials i la ràdio) i la resistència als missatges centrats en el risc dels joves als entorns d'oci nocturn. S'hi observa el potencial de replicació de la campanya, però les limitacions inclouen problemes de visibilitat i possibles resistències dels locals d'oci.</p>

<p>La prevenció de les agressions masclistes en contexts d'oci nocturn. Anàlisi comparativa de campanyes de prevenció (Spora Sinergies, 2019)</p>	<p>Informe</p>	<p>Municipis locals</p> <p>Assistents a festes</p> <p>Personal de l'oci nocturn</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>L'anàlisi de les campanyes contra la violència de gènere en espais d'oci revela consideracions crucials per a entitats i administracions. Més campanyes haurien de fomentar el diàleg entre els homes i promoure la intervenció activa de les persones que presenciïn agressions. A més, un enfocament inclusiu que consideri la interseccionalitat, el gènere i la diversitat sexual és vital per abordar diverses experiències sexistes influenciades per factors com l'edat, la raça, el gènere i l'estatus socioeconòmic. Com a tal, les consideracions demogràfiques prèvies són crucials per a una planificació eficaç.</p> <p>Garantir la coresponsabilitat dins dels locals d'oci nocturn privats i de manera més sostinguda en el temps és clau, estenent les campanyes més enllà dels grans festivals, on se centra la majoria de les intervencions. Les recomanacions inclouen revisar la programació cultural i els espais públics amb una perspectiva de gènere i fomentar la col·laboració amb xarxes socials, grups feministes, l'anàlisi continuada del tema al territori i proporcionar capacitació específica per al desenvolupament i implementació de protocols.</p> <p>Una aportació d'aquestes recomanacions és que els objectius d'igualtat de gènere vagin més enllà, entre bastidors, incloent-los en els processos de contractació grups o propostes musicals.</p>
<p>Formació de professionals de la reducció de riscos en lleure nocturn</p>				
<p>Prevention and Response Strategies for sexual violence in Selkirk College (Hillman, 2017)</p>	<p>Document de treball</p>	<p>Estudiants universitaris</p> <p>Ambients universitaris</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Tot i que les intervencions encara no s'han implementat o avaluat, l'estudi se centra a trobar recomanacions per a futures intervencions contra la violència de gènere a Selkirk College, que podrien ser útils en altres contextos postsecundaris. Aquestes recomanacions sorgeixen d'una avaluació de necessitats, que revela que els serveis disponibles al campus per als estudiants que vulguin revelar o denunciar un acte de violència sexual són limitats. Per exemple, sense suport institucional i comprensió de les necessitats de prevenció i resposta a la VG, aquestes intervencions poden quedar infravalorades i poden sorgir barreres per implementar-les. Un model abordatge entre parells és una altra contribució important de les recomanacions a aquesta universitat, ja que promou la credibilitat, l'abast i la sostenibilitat, alhora que</p>

				<p>enforteix els sistemes de suport entre els estudiants, cosa que podria esdevenir un factor protector contra la violència de gènere o problemes relacionats després d'una agressió. Aquesta universitat està planejant una Formació de Suport a Supervivents (fullets de conscienciació sobre la divulgació de SA) per a tothom al sistema escolar. També es recomana que la universitat inclogui capacitació per a testimonis, impartida a tots al sistema escolar, en integrar també oportunitats de desenvolupament professional, que poden promoure la motivació del personal per participar-hi.</p> <p>La proposta d'un grup de masculinitat saludable per a estudiants és una contribució interessant d'aquest col·legi, ja que l'acceptació de la masculinitat hegemònica s'associa amb una probabilitat més gran de perpetrar violència de gènere. Finalment, es recomana fer esforços de reclutament pertinents per a grups minoritaris, mostrant certa preocupació pels estudiants LGBTQ, internacionals i indígenes. La responsabilitat de prevenir la violència de gènere recau en tota la institució, incloent-hi professorat i personal, així com en possibles perpetradors i testimonis, disminuint la culpa que sovint s'atribueix a les víctimes.</p>
<p>Considering how trans identities impact GBV experiences (Obradovic, 2021)</p>	<p>Tesi doctoral</p>	<p>Joves trans</p> <p>Intervenció en centres de crisi contra la violència sexual</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Les joves trans són una població molt poc estudiada; és fonamental prestar-los més atenció, considerant els alts riscos de violència sexual que enfronta la comunitat (especialment les dones trans). Aquesta revisió de la literatura presenta un model que descriu les barreres per als supervivents trans de violència sexual, basat en 10 temes que revelen com interaccions entre les condicions psicosocials (p. ex., vergonya; qüestionar la seva pròpia validesa com a víctima) i el tracte als serveis (p. ex., estigma internalitzat i conceptes erronis sobre la personalitat trans) impedeixen la recerca de suport i perpetuen el risc de victimització entre els supervivents trans.</p> <p>Aquesta investigació emfatitza la importància de la competència cultural i el coneixement sobre les realitats trans en entorns de suport: intervenir a nivell de serveis pot alleujar les barreres a la recerca d'ajuda entre les persones trans.</p>

<p>Lilac care guidelines – Taking care of people who experience(d) gender-based violence in large-scale events (Pires, 2022)</p>	<p>Document tècnic</p>	<p>Professionals de reducció de danys i sensibilització</p> <p>Personal d'oci nocturn</p> <p>Festivals de música</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Aquest protocol es basa en les idees i els coneixements produïts en l'àmbit del projecte Sexism Free Night, però també en l'experiència d'equips i col·lectius de reducció de danys que implementen serveis de psicocura a festivals a gran escala. A més, la implementació de respostes d'intervenció per detectar i respondre a la violència sexualitzada en esdeveniments de gran escala a Espanya, i posteriorment a Portugal –Punts Lila– també va guiar i inspirar la redacció d'aquest document. Aquestes directrius ofereixen consells pràctics per promoure l'ampliació i l'expansió de l'enfocament d'intervenció dels serveis existents de reducció de danys i psicocura. En comptes de separar la intervenció en violència de gènere com una nova àrea d'intervenció als festivals, creiem que la sensibilitat de gènere ha de ser transversal a tots els serveis i a cada torn dels equips i col·lectius de reducció de danys i atenció psíquica.</p> <p>Aquest protocol té com a objectiu orientar altres equips i col·lectius de reducció de danys i atenció en psicocura. Tenint en compte que encara estem aprenent com implementar una cura que tingui en compte la perspectiva de gènere en festivals a gran escala, aquest és un document en desenvolupament constant que es pot millorar amb noves aportacions i actualitzar quan sigui necessari.</p>
<p>Enfocaments participatius</p>				
<p>Considering LGBTIQ Young Adults' Experiences and Perceptions about Unwanted Sexual Attention in NLE (Fileborn, 2015)</p>	<p>Treball de recerca</p>	<p>Joves LGBTIQ+</p> <p>Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Aquest estudi considera les especificitats que podrien passar a diferents espais, específicament entorns d'oci nocturn LGBTIQ+. El lloc i les (sub)cultures circumdants determinen, per exemple, diferències en allò que es considera atenció sexual “no desitjada”. Als espais LGBTIQ+ hi ha alguns aspectes clars a tenir en compte: el llindar per a aquest tipus d'atenció és més alt, cosa que podria portar a una acceptació més gran de la violència sexual, impedit-ne la identificació i l'abordatge. Els problemes en qüestió no s'han estudiat en gran mesura a la comunitat LGBTIQ+ i, si bé aquest estudi contribueix al conjunt d'evidència, és important assenyalar que no hi va haver participants trans.</p>

<p>Young people's suggestions for GBV prevention in nightlife environments (NLE) (Fileborn, 2017)</p>	<p>Treball de recerca</p>	<p>Gent jove Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Aquest article considera els suggeriments de les persones joves per a la prevenció de la violència de gènere en entorns d'oci nocturn. Qualsevol intervenció ha de promoure la participació dels grups destinataris en el seu desenvolupament: les persones joves poden proporcionar una visió única sobre estratègies específiques, que només es poden obtenir a partir de les seves experiències reals i viscudes. Obrir la conversa també permet a planificadors d'intervencions respondre als aspectes que els joves consideren valuosos, cosa que podria augmentar l'adherència als programes. Per exemple, en aquest estudi les persones joves van qüestionar els discursos de prevenció que atribueixen la responsabilitat a la víctima.</p>
<p>Sexism Free Night Standards – Gender-responsive criteria to prevent, detect and respond to sexism and sexualized violence in nightlife environments (Pires & the Sexism Free Night Network, 2022)</p>	<p>Document tècnic</p>	<p>Personal d'oci nocturn Entorns d'oci nocturn Festivals de música</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Aquest document tècnic presenta un conjunt d'actuacions estàndards per garantir entorns nocturns lliures de sexisme, basats en el coneixement d'expertes per informar i guiar la implementació de mesures amb perspectiva de gènere per prevenir, detectar i respondre al sexisme i la violència sexualitzada en aquests entorns. Considerant que l'oci nocturn és una policultura, aquests estàndards no són ni estàtics ni universals (talla única). La seva única intenció és oferir orientació basada en l'expertesa per inspirar esdeveniments o entorns d'oci nocturn a implementar els seus enfocaments personalitzats.</p> <p>El públic objectiu d'aquest document són persones responsables o encarregades d'espais d'oci nocturn que tinguin interès a implementar polítiques i pràctiques destinades a promoure un espai més segur, inclusiu i divers per als seus visitants. Les associacions privades de bars i discoteques, així com responsables de polítiques locals que poden recolzar financerament aquest procés a les seves ciutats, també són parts interessades clau, considerant principalment que no tots els bars o discoteques tenen el finançament o els recursos que necessiten per implementar enfocaments més amplis amb perspectiva de gènere als seus espais.</p>

Enfocaments multicomponents i d'incidència política als entorns d'oci nocturn

<p>Recomanacions de l'Observatori Noctambul@s per a espais d'oci més segurs i inclusius (Noctambul@s, 2017)</p>	<p>Informe</p>	<p>Assistents a festes</p> <p>Personal d'oci nocturn</p> <p>Professionals dels mitjans</p> <p>Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Per abordar la violència sexual a l'oci nocturn, l'Observatori Noctambul@s recomana una estratègia integral, partint de campanyes centrades en les dones. La llista de recomanacions de l'observatori inclou aclarir el consentiment, qüestionar l'alcohol com a excusa per a l'agressió i desacreditar mites sobre acusacions falses. Dirigit als assistents masculins a les festes i als promotors de llocs, insta a augmentar la rendició de comptes, els llocs responsables i la sensibilització del personal. L'estratègia, que advoca per la responsabilitat col·lectiva, la visibilitat dels mitjans i la reducció de la comunicació sexista, involucra els municipis i emfatitza el paper dels distribuïdors d'alcohol. En integrar diverses intervencions, destaca pel seu caràcter holístic, àmplia difusió i potencial de replicació. L'eficàcia de l'enfocament rau en la resposta integral i integrada, promovent la responsabilitat col·lectiva i la col·laboració amb els diferents actors.</p>
<p>Protocol "No Callem" (Macaya-Andrés & Saliente Andrés, 2018)</p>	<p>Protocol</p>	<p>Municipis/administracions locals</p> <p>Personal d'oci nocturn</p> <p>Entorns d'oci nocturn</p> <p>Festivals de música</p>	<p>Pràctica prometedora</p>	<p>- Ja descrit (veure secció Protocols)</p>

<p>Sexism Free Night Standards – Gender-responsive criteria to prevent, detect and respond to sexism and sexualized violence in nightlife environments (Pires & the Sexism Free Night Network, 2022)</p>	<p>Document tècnic</p>	<p>Personal d'oci nocturn Entorns d'oci nocturn Festivals de música</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>- Ja descrit (veure enfocaments participatius)</p>
<p>FIGHT FOR YOUR RIGHT [TO PARTY] – good dancefloor practices (Civati, 2023)</p>	<p>Campanya</p>	<p>Personal d'oci nocturn Entorns d'oci nocturn</p>	<p>Recomanacions per a la pràctica</p>	<p>Itàlia Music Lab, en col·laboració amb Equally, insta els clubs i locals d'oci nocturn d'Itàlia a promoure un manifest que descriu quatre bones pràctiques per a la pista de ball. Aquestes pràctiques se centren a prevenir l'abús, l'assetjament, la complicitat o el comportament de manada, amb èmfasi en el consentiment, la consciència de l'assetjament i la discriminació sexual, i un enfocament d'intervenció no violenta en observar un comportament d'assetjament, inclosa la recerca d'assistència del personal. La difusió es promou mitjançant la creació de cartells, fulletons, adhesius i publicacions a les xarxes socials fàcilment disponibles amb sensibilització sobre aquestes recomanacions de pràctiques de bon comportament. Les recomanacions no inclouen missatges que culpin les víctimes. La iniciativa no té una avaluació de l'abast de la difusió del manifest o del seu impacte.</p>

>>> 2.2) Bones pràctiques i recomanacions extretes de l'anàlisi qualitativa

Les dades de la investigació qualitativa han estat utilitzades per contrastar les bones pràctiques, considerant principalment que les mateixes pràctiques van ser identificades per les persones participants, i per complementar-les amb les seves recomanacions i prioritats. En aquest punt, és rellevant aclarir que dues recomanacions que van ser identificades durant els grups focals i les entrevistes no han estat incloses a la llista de les 10 pràctiques escollides perquè tenen el potencial d'augmentar els riscos i reforçar les asimetries i estereotips de gènere. Algunes persones entrevistades van suggerir enfocaments de tolerància zero respecte del consum de drogues com a possibles mesures per augmentar la seva seguretat (per exemple, registres a les portes de locals d'oci). Considerem que aquestes pràctiques són problemàtiques ja que reforcen una postura prohibicionista de les drogues i que poden ser perjudicials en fomentar comportaments de consum de substàncies potencialment nocius. Altres persones participants van recomanar la distribució gratuïta de parafernàlia contra les agressions sexuals (per exemple, de fundes per als gots que evitin l'adulteració de begudes).

Tot i així no inclourem això com a prioritat ja que, com s'ha comentat abans, aquestes estratègies promouen una falsa percepció de seguretat, tendeixen a ignorar el context general de victimització de gènere i promouen una cultura de terrorisme sexual.

Es pot trobar Informació més detallada sobre l'anàlisi temàtica dels grups focals i les entrevistes a l'[annex 3](#).

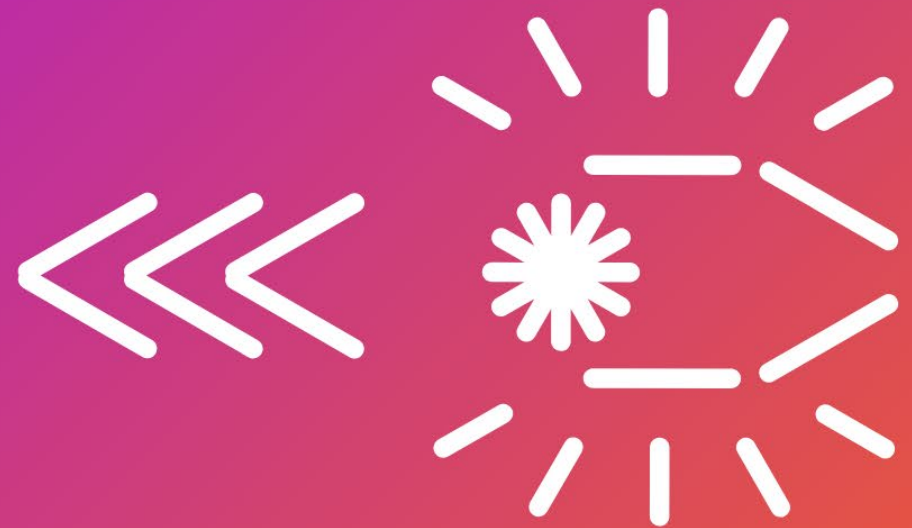
Pràctica	Grup focal i entrevistes. Prioritats de joves i professionals
Prevenió de violència de gènere	<ul style="list-style-type: none"> - Algunes professionals i joves van considerar que és rellevant iniciar la feina de prevenció entre els més joves (adolescents i joves). Van considerar que la socialització de gènere pot incidir en conductes sexistes i, per això, podria ser beneficiós iniciar la desconstrucció d'estereotips nocius, inclosos els relacionats amb entorns d'oci nocturn, entre grups més joves en ambients escolars.
Intervenció activa de l'entorn	<ul style="list-style-type: none"> - És rellevant que el lloc/esdeveniment promogui que hi hagi intervenció activa de les persones de l'entorn en cas de presenciar qualsevol tipus d'agressió o conducta discriminatòria. - Un personal degudament format i capacitat, així com la presència d'equips d'intervenció per prevenir i respondre a la violència de gènere i l'assetjament, poden fomentar i promoure aquesta la intervenció activa de l'entorn.
Formació del personal d'oci nocturn	<ul style="list-style-type: none"> - Les persones participants consideren que és fonamental la formació del personal que treballa en lleure nocturn sobre polítiques d'espais més segurs, procediments de denúncia interna, prevenció, detecció i resposta a la violència de gènere. - Els porters i professionals de seguretat han de participar en aquestes activitats de capacitació del personal i estar atents al protocol intern ja que són percebuts com a hostils i no com un aliat per recolzar els visitants en situacions difícils. - Les persones que assisteixen al lloc/esdeveniment poden sentir por o resistència a denunciar una situació d'assetjament al personal perquè poden anticipar rebuig o passivitat. En aquest sentit, és rellevant que els visitants siguin informats que el personal va ser capacitat. - La formació del personal ha d'incloure continguts que facin referència a les situacions específiques d'assetjament sexual que experimenta el personal: com reconèixer-ho i afrontar-ho a nivell d'equip.

<p>Espais més segurs</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Les persones participants van considerar que seria rellevant implementar intervencions de divulgació i equips de sensibilització en entorns d'oci nocturn per crear consciència i atendre les persones que van patir assetjament per VG. - Les persones participants d'Espanya van mantenir àmplies discussions sobre la rellevància i els límits dels punts lila que resumim a continuació. Els Punts Lila són intervencions implementades en entorns d'oci nocturn per prevenir, detectar i respondre a la violència de gènere. Aquest model d'intervenció preval a Espanya, normalment recolzat per ajuntaments o espais/esdeveniments locals. - Algunes persones entrevistades van informar que els Punts Lila són útils per identificar i intervenir/tractar amb els agressors (per exemple, desallotjar-los de l'esdeveniment) i alliberar la resta de persones assistents de situacions potencialment tenses en interrompre l'assetjament o els incidents de violència de gènere . - Els homes cis participants consideren que els Punts Lila són serveis per a dones, però, paradoxalment, les persones professionals van informar que més homes que dones acudeixen a aquests espais. - Les persones participants van considerar que Punts Lila haurien de fer més que simplement oferir materials de sensibilització (per exemple, fulletons). Segons la seva opinió, seria rellevant estandarditzar aquest tipus d'intervencions per garantir que disposin de protocols robusts i que el personal dels espais estigui format i preparat per abordar la violència de gènere en contextos de consum d'alcohol i drogues. - Les intervencions de divulgació i sensibilització han d'estar clarament identificades, visibles i publicades al lloc/esdeveniment.
<p>Protocols (a nivell de ciutat o d'espais/esdeveniments d'oci nocturn)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Les persones participants van considerar que les polítiques d'espais més segurs del lloc han de ser clares i explícites. Publicitar un lloc o esdeveniment com un espai més segur no és suficient per garantir-ne la seguretat. - Pot ser beneficiós tenir almenys una persona de conscienciació o un membre del personal designat per a aquesta funció al lloc/esdeveniment per tractar amb una persona que va experimentar violència de gènere o assetjament i altres situacions de crisi psicològica o social. La resta del personal pot estar ocupat amb les seves funcions i no poder prioritzar la sol·licitud de la persona que sol·licita suport. - Els protocols han d'incloure polítiques i estratègies per informar la intervenció amb els agressors. - En termes de rendició de comptes, les persones participants consideren rellevant tenir protocols clars per evitar pràctiques de rentat rosa i arc de Sant Martí. - Els protocols també han d'incloure estratègies específiques per atendre el personal que va patir assetjament sexual i prevenir-lo.

<p>Sensibilització sobre la violència de gènere</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Les persones participants van considerar que disposar de cartells o un altre contingut a l'espai de sensibilització sobre la VG és rellevant perquè augmenta la seva percepció de seguretat i creuen que, en alguns casos, les persones agressores es poden dissuadir. - Algunes persones van suggerir que algunes accions de sensibilització s'haurien de dur a terme també pel personal dels locals, per exemple, interrompent la música per recordar quines polítiques se segueixen per garantir que es tracta d'un espai segur, o indicant-les a l'entrada per part del personal de l'entrada. - Els missatges de sensibilització han d'evitar l'ús de missatges que culpin les víctimes. En comptes d'això, han d'utilitzar missatges adreçats als possibles agressors i empoderar les possibles víctimes. - Les persones participants consideren que comptar amb materials de sensibilització és important però no suficient, i assenyalen que això pot crear una falsa percepció de seguretat. Assenyalen que és més rellevant saber exactament què poden esperar del personal que treballa a l'espai, a qui s'han d'adreçar en cas que sigui necessari, i també saber si el personal està capacitat i si hi ha un protocol o altres estratègies per garantir un espai segur per als visitants.
<p>Formació de professionals</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Les professionals treballen en prevenció i atenció a les violències de gènere en espais d'oci nocturn han de rebre la formació i la capacitat adequada per respondre i intervenir adequadament. - Les professionals que treballen en serveis de suport per a persones que han patit violència de gènere o assetjament sexual també han de rebre formació específica sobre la violència en entorns d'oci nocturn, així com sobre l'existència d'estereotips de gènere relacionats amb el consum de drogues a aquests entorns. - Seria convenient que les línies d'ajuda o altres serveis que atenen persones que han patit violència també estiguessin actives els caps de setmana (normalment funcionen entre setmana). - Algunes professionals van recomanar que els serveis que treballen amb joves designin horaris específics per a grups específics (per exemple, per a persones trans o per a dones lesbianes) per generar un espai més segur on puguin compartir problemes i preguntes. - Algunes professionals van defensar que l'abstinència no hauria de ser un criteri perquè les persones que han patit violència accedeixin a serveis de suport.

<p>Enfocaments participatius</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Algunes participants van compartir la rellevància de poder comptar amb grups de discussió o disposar d'altres metodologies participatives a causa de la manca d'espais per discutir aquests temes i pensar en solucions. - En aquest punt, algunes persones van considerar que és rellevant involucrar i consultar persones pertanyents a grups minoritaris i històricament oprimits per crear condicions que millorin el seu accés, participació i seguretat als entorns d'oci nocturn.
<p>Enfocaments multicomponent</p>	<ul style="list-style-type: none"> - En general, totes les persones participants van considerar que les intervencions haurien de ser multicomponents, integrant protocols clars, capacitació del personal i estratègies de sensibilització per prevenir, detectar i respondre a la violència de gènere i a l'assetjament sexual a entorns d'oci nocturn.
<p>Incidència política als entorns d'oci nocturn</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Superar la segregació de gènere als llocs de treball nocturns, per exemple, involucrant més dones com a porteres i professionals de seguretat. - Incloure banys neutres pel que fa al gènere. Aquestes es consideren opcions més segures i còmodes per a les persones trans i no binàries, però també se les coneix com a opcions més democràtiques per a les dones que moltes vegades han d'esperar incòmodament a llargues cues mentre els banys d'homes estan buits. - Evitar polítiques discriminatòries sexistes a porta, en concret, preus diferenciats segons la identitat de gènere atribuïda, donant preferència a persones amb codis de vestimenta específics (habitualment, vestimenta sexualitzada o fetitxitzada). - Algunes persones participants trans i no binàries van considerar que donar entrades gratuïtes o preus més amigables a persones del col·lectiu LGTBI amb menys recursos econòmics és un bon incentiu perquè hi accedeixin. - Les persones participants també perceben els cartells musicals equilibrats quant a gènere com una mesura que augmenta la representativitat de gènere als entorns d'oci nocturn. - La majoria de les activitats implementades per promoure la seguretat i la transversalitat de gènere als entorns d'oci nocturn són de base. Els municipis i governs locals haurien de proporcionar fons per reforçar i professionalitzar aquest servei (per exemple, pagant companys voluntaris).

CONSIDERACIONS FINALS

Aquest informe inclou informació rellevant per fonamentar el disseny d'activitats d'intervenció i formació per prevenir, detectar i respondre a la violència de gènere i l'assetjament en entorns d'oci nocturn. S'ha dut a terme una extensa anàlisi qualitativa, basada en el gènere, per identificar estereotips i experiències de violència tant transversals com específiques. La metodologia utilitzada ha estat innovadora i integral, i ha permès identificar les necessitats i les prioritats que cal abordar a l'hora de dissenyar models d'intervenció dirigits a joves en entorns d'oci nocturn. La triangulació de les prioritats d'intervenció dels joves i professionals que van participar als grups focals o entrevistes amb les bones pràctiques identificades a la investigació documental, juntament amb l'avaluació de les evidències, també proporciona referències i recomanacions importants per al disseny d'intervencions efectives i amb perspectiva de gènere a l'oci nocturn. Ens agradaria ressaltar la rellevància de fer servir enfocaments participatius i models multicomponents per adaptar les nostres intervencions a les característiques dels nostres grups objectiu i contextos d'intervenció. Això vol promoure la capacitat de resposta a la diversitat i incloure totes les parts rellevants en un procés col·laboratiu i mutu d'aprenentatge i referència.

Finalment, aquesta investigació informarà el disseny de la formació i dels programes pilots que s'implementaran en el context del projecte CRISSCROSS. Esperem que aquest informe sigui útil com a recurs per promoure la desnormalització dels estereotips de gènere perjudicials i per informar la implementació de bones pràctiques als camps de prevenció i resposta a la violència de gènere.

REFERÈNCIES

- Abbey A. (2011). Alcohol's role in sexual violence perpetration: Theoretical explanations, existing evidence and future directions. *Drug and Alcohol Review*, 30, 481-489.
- Baillie, G., Fileborn, B., & Wadds, P. (2022). Gendered Responses to Gendered Harms: Sexual Violence and Bystander Intervention at Australian Music Festivals. *Violence Against Women*, 28(3-4), 711-739. <https://doi.org/10.1177/10778012211012096>
- Barton, K.C. (2015) Elicitation Techniques: Getting People to Talk About Ideas They Don't Usually Talk About. *Theory & Research in Social Education*, 43(2), 179-205. DOI: 10.1080/00933104.2015.1034392
- Bennett, H. S. (2023). *Safe spaces at festival: a thematic analysis on how festival organisers and safe space managers in Aotearoa understand this service that they are providing: a thesis presented in fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Psychology at Massey University, Wellington, New Zealand* [MSc Thesis]. Massey University.
- Burgos Garcia, A. (coord.) (2019). *Observatorio Noctámbul@s. 5º Informe Anual 2017-2018*. Fundación Salud y Comunidad.
- Civati, F. (2023, March 10). *FIGHT FOR YOUR RIGHT [TO PARTY] - Italia Music Lab*. Italia Music Lab. <https://www.italiamusiclab.com/fight-for-your-right-to-party/>
- Doran, C. M., Wadds, P., Shakeshaft, A., & Tran, D. A. (2021). Impact and Return on Investment of the Take Kare Safe Space Program—A Harm Reduction Strategy Implemented in Sydney, Australia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22), 12111. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph182212111>
- European Institute for Gender Equality [EIGE] (2013). *Mainstreaming gender into the policies and the programmes of the institutions of the European Union and EU Member States*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2839/43849
- Fileborn, B. (2015). Unwanted Sexual Attention in Licensed Venues: Considering LGBTIQ Young Adults' Experiences and Perceptions. *Oñati Socio-Legal Series*, 5(6)
- Fileborn, B. (2017). 'Staff can't be the ones that play judge and jury': Young adults' suggestions for preventing unwanted sexual attention in pubs and clubs. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 50(2), 213-233.
- Gómez, Rodríguez, R. (2019). *Resignificando los puntos lila. Aprendizajes y nuevos retos para contribuir a la erradicación de las violencias machistas*. L'Associació Drets Sexuals i Reproductius: Barcelona.

- Gunby, C., Carline, A., & Taylor, S. (2017). Location, libation and leisure: An examination of the use of licensed venues to help challenge sexual violence. *Crime, Media, Culture*, 13(3), 315-333. <https://doi.org/10.1177/1741659016651751>
- Hillman, M. (2017). *Strengthening Our Response to Sexual Violence: A Working Paper on Prevention and Response Strategies for Selkirk College*. Available online at: <https://dspace.library.uvic.ca/handle/1828/8041>
- Macaya-Andrés, L. & Saliente Andrés, A. (2019). *Protocol "We won't be quiet" – campaign against sexual assault and harassment in private night-time leisure venues. Barcelona City Council*. Available online at: https://ajuntament.barcelona.cat/dones/sites/default/files/documents/protocol_oci_nocturn_eng_0.pdf
- Moore, S. E. H. (2009). Cautionary tales: Drug-facilitated sexual assault in the British media. *Crime, Media, Culture*, 5(3), 305-320. <https://doi.org/10.1177/1741659009349242>
- Noctambul@s Observatory (2017). *Tercer Informe Anual 2015/2016*. Available online at: <http://www.drogasgenero.info/noctambulas/informes/#fb1=1>
- Obradovic, A. (2021). *Que(e)r(y)ing gender-based assaults of trans-identifying people*. [Doctoral Thesis, Canterbury Christ Church University Salomons Institute of Applied Psychology]
- Peterson, K., Sharps, P., Banyard, V., Powers, R. A., Kaukinen, C., Gross, D., Decker, M. R., Baatz, C., & Campbell, J. (2018). An Evaluation of Two Dating Violence Prevention Programs on a College Campus. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(23), 3630–3655. <https://doi.org/10.1177/0886260516636069>
- Pires, C. V., Carvalho, M. C., & Carvalho, H. (2022a). Sexism Free Night certification: From the visibility of sexual harassment to the creation of a safer and more egalitarian nightlife itinerary in Porto. *Revista da Associação Portuguesa de Estudos sobre as Mulheres*, 45, 177-194. <https://doi.org/10.22355/exaequo.2022.45.12>
- Pires, C.V. (2022). *Lilac Care Guidelines: Taking care of people who experience(d) gender-based violence in large-scale festivals. Project Sexism Free Night*. Available online at: <https://sexismfreenight.eu/wp-content/uploads/2022/12/LILAC-Cara-Guidance-Sexism-Free-Night.pdf>
- Pires, C.V. & the Sexism Free Night Network (2022b). *Sexism Free Night Standards – Gender-responsive criteria to prevent, detect and respond to sexism and sexualized violence in nightlife environments*. Project Sexism Free Night. Available online at: <https://sexismfreenight.eu/wp-content/uploads/2022/12/Standards-Sexism-Free-Night.pdf>

- Quigg, Z., Bellis, M. A., Hughes, K., Kulhanek, A., Brito, I., Ross-Houle, K., Bigland, C., Calafat, A., Duch, M., & STOP-SV group (2021). STOP-sexual violence: evaluation of a community-based nightlife worker awareness raising bystander training programme. *European journal of public health*, 31(3), 659–664. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckaa245>
- Schossler, A. (2023, January 25th). What is the No Callem protocol, applied in the Daniel Alves case? *Deutsche Welle*. <https://www.dw.com/pt-br/oque-%C3%A9-o-protocolo-no-callem-aplicado-no-caso-daniel-alves/a-64510463>
- Spora Sinergies, SCCL. (2019). *La prevenció de les agressions masclistes en contextos d'oci nocturn: anàlisi comparativa de campanyes de prevenció*. Agència de Salut Pública de Catalunya: Barcelona.

cr | s s
cr * s s

Intervention program in nightlife,
leisure and socialization venues to raise awareness
and prevent GBV behaviours – including LGBTIphobia –
linked to sexual violence and substance use